Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi/The Journal of Ottoman Literature Studies 35 (Aralık/December 2025), 1-44.
Araştırma Makalesi/Research Article. https://doi.org/10.15247/devdergisi.1790134

Fakirî'nin *İstanbul Şehrengizi*'nin Yeni Bir Nüshası

Arzu ATİK | ORCID: https://orcid.org/0000-0003-0181-2492 | *aatik@29mayis.edu.tr*

Prof. Dr., İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul-Türkiye/ Prof. Dr., İstanbul 29 Mayis University, Faculty of Letters, Department of Turkish Language and Literature, Istanbul-Türkiye, ROR ID: https://ror.org/014bh1q35

Atıf Bilgisi/Citation: Atik, Arzu. "Fakirî'nin İstanbul Şehrengizi'nin Yeni Bir Nüshası". *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 35 (Aralık 2025), 1-44. https://doi.org/10.15247/devdergisi.1790134 / Atik, Arzu "A New Copy of Fakirî's Şehrengiz of İstanbul". *The Journal of Ottoman Literature Studies*, 35 (December 2025), 1-44. https://doi.org/10.15247/devdergisi.1790134

Geliş Tarihi/Date of Submission: 24.09.2025

Kabul Tarihi/Date of Acceptance: 30.10.2025

Yayım Tarihi/Date of Publication: 30.12.2025

Değerlendirme/Peer-Review: İki Dış Hakem-Çift Taraflı Körleme/Double anonymized-Two External

Araştırma Makalesi/Research Article

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur./ It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited

Benzerlik Taraması/Plagiarism Checks: Yapıldı – Turnitin

Etik Bildirim/Complaints: divanedebiyatidergisi@gmail.com

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir/The author(s) has no conflict of interest to declare

Finansman/Grant Support: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır/The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research

Telif Hakkı ve Lisans/Copyright & License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır/Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0

ISSN: 1308-6553 **e-ISSN: 2792-0836**

ÖZET

Fakirî, 16. yüzyılda yaşamış, Klasik Türk edebiyatına has şehrengiz türüne ait *İstanbul Şehrengizi* ve bu eserinin yanı sıra yine şehrengiz türüyle ilişki kurulabilecek 941/1534'te telif ettiği *Tarifat-ı Fakirî* adlı eseri kaleme almıştır. Ayrıca gerek Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezair*'inde ve *Pervane Bey Mecmuası*'nda nazireleri ve gerekse şiir mecmualarında şiirleri bulunan bir şairdir.

Bu çalışmada Fakirî'nin daha önce eldeki eksik nüsha üzerinden bir makale şeklinde yayımlanan *İstanbul Şehrengizi*'nin Avusturya Devlet Arşivleri Orient HS 577 (M)[1] numaralı mecmuada bulunan yeni bir nüshası tanıtılacak, eserin mevcut nüsha/ları tavsif edilerek Fakirî'nin *İstanbul Şehrengizi*'nin içeriği hakkında bilgi verilecektir. Ayrıca Fakirî'nin *Şehrengizi*'nin Kâtib Davud (ö. ?)'un *İstanbul ve Vize Şehrengizi*'nden sonra sadece İstanbul için yazılan şehrengizlerin ilki sayılabilecek Taşlıcalı Yahya (ö. 1582)'nın *İstanbul Şehrengizi* ile olan benzerlikleri ortaya konulacaktır. Son olarak mecmuadaki nüshayla daha önce Mesihî (ö. 1512'den sonra)'nin *Şehrengizi* ile karışmış, eksik olan Köprülü, Hacı Ahmed Paşa 279/02 (H) nüshası karşılaştırılarak *Şehrengiz*'in edisyon kritikli metni verilecektir. Böylece daha önce eksik olan Fakirî'nin *İstanbul Şehrengizi*'nin klasik şehrengiz tertibine benzer olarak tevhid, peygamberin övgüsü, padişahın övgüsü, şairin halini arz ettiği ve Allah'a yakardığı münacat bölümü, sebeb-i telif, İstanbul'un ve 51 güzelin methedildiği bölüm, hatime, dua ve 6 beyitlik bir gazelden oluşan 433 beyitlik metni ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fakirî, *İstanbul Şehrengizi*, Taşlıcalı Yahya, Avusturya Devlet Arşivleri.

A New Copy of Fakirî's *Şehrengiz of İstanbul*

Fakirî, who lived in the 16th century, wrote *Şehrengiz of İstanbul*, a work belonging to the şehrengiz genre specific to Classical Turkish literature, as well as *Tarifat-ı Fakirî*, composed in 941/1534, which can also be associated with the şehrengiz tradition. He is also a poet whose nazires (poetic responses or imitations) are found both in Edirneli Nazmî's *Mecma'u'n-Nezair* and in *Mecmua of Pervane Bey*.

In this study, a newly discovered copy of Fakirî's *Şehrengiz of İstanbul*, found in the Austrian State Archives, manuscript Orient HS 577 (M), will be introduced. The existing copies of the work will be described, and information will be provided regarding the content of Fakirî's *Şehrengiz of İstanbul*. Furthermore, similarities between Fakirî's *Şehrengiz* and Taşlıcalı Yahya (d. 1582)'s *Şehrengiz of İstanbul* —which can be regarded as the first şehrengiz written exclusively about Istanbul after those of Kâtib Davud on Istanbul and Vize—will be demonstrated. Finally, a critical edition of the *Şehrengiz* will be presented based on the manuscript in which it was previously confused with Mesihî's *Şehrengiz* and remained incomplete, namely the copy located in Köprülü, Hacı Ahmed Paşa 279/02 (H).

Thus, the previously incomplete *Şehrengiz of İstanbul* of Fakirî will be revealed in its entirety, consisting of 433 couplets structured in a manner similar to the classical şehrengiz arrangement: a tevhid (declaration of divine unity), na'ṭ (praise of the Prophet), praise of the sultan, a munajat (supplication) in which the poet presents his state and implores God, the sebeb-i telif (reason for composition), a section praising Istanbul and fifty-one beautiful youths, the hatime (conclusion), a prayer, and finally a ghazal of six couplets.

Key words: Fakirî, *Şehrengiz of İstanbul*, Taşlıcalı Yahya, Austrian State Archives.

[1] Bu nüshayı benimle paylaşma lütfunda bulunan değerli Doç. Dr. Güler Doğan Averbek'e şükranlarımı sunarım.

Giriş

Şehrin güzelliğinin ve güzellerinin anlatıldığı eserler olarak tanımlanabilecek şehrengizlerin birçok araştırmacı tarafından klasik Türk edebiyatına has ürünlerinden biri olduğu kabul edilir. Tezkirelerin zemin metin olarak kabul ettiği Mesihî (ö. 1512'den sonra)'nin *Edirne Şehrengizi*[2] ile 16. yüzyılda başlayan şehrengiz türü özellikle bu yüzyılda popülerken 18. yüzyılda gözden düşer.[3] Edirne, Bursa, İstanbul, Yenişehir ve birçok şehir için şehrengiz kaleme alındığı görülür. İlk iki şehrengiz Edirne hakkındayken, sergüzeşt olarak da değerlendirilebilecek Kâtib'in *İstanbul ve Vize Şehrengizi*[4], Taşlıcalı Yahya (ö. 1582)'nın ve bu çalışmanın konusu olan Fakirî'nin *İstanbul Şehrengizi* 16. yüzyılın ilk yarısında İstanbul için yazılan şehrengizlerdir.

16. yüzyıl şairlerinden Kalkandelenli Fakirî hakkında tezkirelerde çok sınırlı bilgi vardır.[5] 941/1534'te telif ettiği şehrengiz türüne yakın *Tarifat*[6] adlı eserinden hareketle 1534'ten sonra öldüğü söylenebilir.

Fakirî'nin *Tarifat* ve *Şehrengizi* dışında nazire mecmualarında 66 şiirinin ve çeşitli mecmualarda 1 murabbaı, 4 gazeli, 8 matlaı ve 3 müfredinin olduğu tespit edilmiştir.[7] Ayrıca MESTAP projesinden[8] ulaştığımız "Milli Kütüphane 03 Gedik 18185 numarada kayıtlı Kâni'î Mecmuası'nın Şiir Mecmualarının Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi"[9] adlı tezde tezde Fakirî'ye ait 17 gazel tespit edilmiştir ve araştırdığımız kadarıyla bu gazellerin 13'ü mevcut kaynaklarda bulunmamaktadır.

Bu çalışmanın konusu olan *İstanbul Şehrengizi* 16. yüzyılın ilk yarısında muhtemelen Taşlıcalı Yahya'nın *İstanbul Şehrengizi*'nden sonra telif edilmiştir. Eserin daha önce eksik olan metni bir makale olarak yayımlanmıştır.[10] Eser *İstanbul Şehrengizi*'nin tam metni Güler Doğan Averbek'in Avusturya Milli Arşivleri'nde yaptığı araştırmaları sonucu gün yüzüne çıkardığı Orient HS 577 numarada bulunan kataloglanmamış mecmuanın 163b-178a sayfaları arasında bulunmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle bu mecmua tanıtılacak, akabinde Fakirî'nin *İstanbul Şehrengizi* hakkında bilgi verilerek Yahya'nın *İstanbul Şehrengizi* ile benzerliği üzerinde durulacak ve son olarak ana metni mesnevi şeklinde aruzun mefâ'îlün/mefâ'îlün/fe'ûlün kalıbıyla, sondaki mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'îlü/fâ'ilün yazılmış 6 beyitlik gazelle 433 beyitlik 51 mahbub içeren eserin iki nüsha üzerinden kurulan metni verilecektir.

Mecmuanın tanıtımı

Mecmuada mıklepli, çehar guşe kâğıt kaplı mukavva üzeri koyu kahverengi meşin cilt vardır. Kapaklarda ve mıklepte kâğıdın ortası muhtemelen şemse için açılmış ama boş bırakılmış, tamir görmüş, yıpranmış, kurt delikli ciltte yapraklar kapandığında "Mecmū'a-i Dīvān" yazılıdır ve 196 yaprak, 13 satır (142a'ya kadar), 142b-157b belirsiz, 15 satır (163b-196a), 142a'ya kadar çift sütun kırmızı mürekkeple cetvellidir. Aharlı krem rengi kâğıt kullanılmış, ayrıca 16 ve 21. yaprak sarı, 26 ve 31. yaprak kırmızı, 36 ve 40. yaprak mavi renktir. Yapraklarda kurt yenikleri ve su lekeleri, baş taraflarda ise yaprak kenarlarında yıpranmalar mevcuttur.

---

[2] Türün ilk örneği tartışmaları için bknz. Fatih Tığlı, Türk Edebiyatında Şehrengizler, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, 2020, 86-93.

[3] Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Şehrengizlerde İstanbul*, İstanbul: İstanbul Enstitüsü, 1958, 14.

[4] Hasan Kaya, "Kâtib Davud'un İstanbul ve Vize Şehrengizi", *Journal of Turkish Studies* 10/12 (2015), 631-686.

[5] Fakirî hakkında bknz. Mehmet Fatih Köksal, Fakîrî, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/Fakirî [Erişim tarihi 28.08.2025]

[6] Eser hakkında ayrıntılı bilgi için bknz. Taner Gök, "16. Asır Osmanlı Toplumuna Açılan Bir Pencere Fakîrî'nin Risâle-i Ta'rifât'ı", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 23/23 (Aralık 2019), 315-380.

[7] Büşra Çelik, "16. Yüzyıl Şairlerinden Fakîrî ve Şiirleri", *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi [Journal Of Old Turkish Literature Researches]* 2/2 (2019), 804.

[8] https://mestap.com/ [25.08.2025]

[9] Şaban Kırlı, Milli Kütüphane 03 Gedik 18185 numarada kayıtlı Kâni'î Mecmuası'nın Şiir Mecmualarının Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi, Kırşehir: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

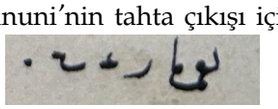
[10] Taner Gök, "Fakîrî'nin İstanbul Şehrengizi", *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı* 14/21 (Kasım 2016), 233-282.

Ön iç kapakta bazı karalamalar bulunur. Bunun yanı sıra üzeri karalanmış Latin harfli "A. L. O" altında "C C L XVIII" yazılı, Almanca bir ibare altında Arap harfleriyle "Dīvān-ı Ġazeliyyāt" ibaresi, sağ alt köşede Latin alfabesiyle "fol. 1-196" altında muhtemelen satın alma tarihi olan "… 26.7.1982" kayıtlıdır. Arka iç kapağa sol üst köşesinde Latin harfli bazı baş harfler yazılı bir etiket yapıştırılmış ve Arap harfli bir karalama vardır. 1a'da bazı beyitler mevcuttur, yaprağın üst orta kısmından küçük bir parça kopmuş/koparılmıştır ve kurt yenikleri vardır. 158a, 159b-163a boştur. Kenarlarda yer yer bazı beyitler yazılıdır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış yazma reddadelidir. Mecmua yer yer divani özellik gösteren talik ile yazılmıştır. Mecmuanın müstensihi ve mürettibi belli değildir.

Mecmua 1b'de kırmızı mürekkeple "Haẕā Kitābu Dīvān-ı Ġazeliyyāt" başlığıyla başlar. 21 beyitlik mesnevi biçimindeki bu bölüm 2a'da sona erer. Sonra 2a-b "Der-Tevḥīd-i Bārī Teʿalā" başlıklı 11 beyitlik mesnevi, 2b-3a "Der-Naʿt-ı Ḥażret-i Resūl ṣalllallāhu ʿaleyhi ve sellem" başlıklı mesnevi şeklinde 7 beyit, 3a'da "Der-Medḥ-i Çehār-yār-ı Nebī raḍıyallāhu ʿanh" başlıklı mesnevi şeklinde 7 beyitten sonra şu şairlerin şiirleri vardır: 3b-45a'da Nesīmī, 45b-58a'da Necātī, 58b-72a'da Kemālpaşazāde başlığı olmasına rağmen Aḥmed Paşa, 72b-75a'da Ṣāfī, 75a-77b'de Aḥsenī, 77b-80a'da Niẓāmī, 80b-82b'de Revānī, 82a-86a'da Ḥafī, 86b-89a'da Sulṭān Cem, 89b-92a'da Saʿdī, 92b-95a Caʿfer, 95b-97b'de Ṭāliʿī, 98a-100a'da Ẕātī, 100a'da Ḥayretī, 100b-102a'da ʿAdnī, 102b-104b'de Meylī, 104b-106a'da Ṣadrī, 106b-108a'da Rıżāyī, 108b-110a'da Ferruḫī, 110b-113a'da Muṣliḥī, 113b-115a'da Resmī, 115b-116b'de Ḥadīdī, 116b-117b'de Rūyī, 117b-118a'da ʿAṭāyī, 118b-119a'da Şeyḫī, 119b-120a'da Şemʿī, 120b-121a'da Ḥaḳīrī, 121b-122a'da ʿAlī, 122b-123a'da Muḥibbī, 123b-124a'da Fetḥī, 124b-125b'de Ḫalīlī, 125b-126a'da Münīrī, 126b'de Kerīmī, 127a'da ʿAbdī, 127b-128a'da Ṣafī, 128a-b'de Viṣālī, 128b'de Şināsī, 128b-129a'da Ḳādirī, 129a'da ʿAvnī, 129a-b'de Nücūmī, 130a'da mahlassız, 130b'de Günāhī, 130b-131a'da Baʿīdī(?), 131a'da Kātib, Ġaffār, 131b'de Güvāhī, Yetīmī, 132a'da Dürrī.

132a'da Dürrī'nin gazelinin altında "tārīḫ 936"/1529-1530 yazılıdır. Bu tarihle bir nevi "Dīvān-ı Ġazeliyyāt" sona erer. Sonrasında 132b'den itibaren yazı değişir ve mecmua düzensizleşir, bu sayfada Necātī'den bir gazel vardır. 133a-135b Helākī, (135b'de sayfanın yarısında yine yazı değişir), 135b-137b Ḫafī, 138a-139b Nesīmī, 140b'de yine yazı farklılaşır ve Selīm mahlaslı ilk gazelde mürekkep 2 sütunda da dağılmıştır. 140b-141a'da Muṣṭafā mahlaslı bir gazel, 141b'de (tekrar yazı farklılaşır) Aḥmed mahlaslı bir murabba, 142a'da Aḥmedī mahlaslı bir murabba, 142b'de biri 4 beyitlik, diğeri 5 beyitlik 2 gazel, 142b-143a'da Necātī'den bir gazel, sonrasında yazı yönünün tersine, yan vb. yazılmış beyitler, 143b'de de basit bir görsel şiir ve beyitler, 144a'da 4 beyitlik bir gazel, bir beyit, Nesīmī'den 144b'de devam eden bir gazel, 145a'da Ferruḫī'den bir gazel, Vechī(?)'den bir gazel, 145a-b'de Yetīmī'den bir gazel, 145b'de 2 beyit, bir nazım, 146a-b'de Seyyid mahlaslı murabba-ı mütekerrir, bir gazel, 147a'da 2 beyit, 2 gazel, 147b'de bir murabba, 148a'da 2 gazel, 148b'de biri Seyyid diğeri Nesīmī mahlaslı 2 gazel, 149a'da Nesīmī'nin bir gazeli, mahlassız bir gazel, 149b'de Sivasī'nin 2 gazeli, 150a-b'de Saʿdī'nin mütekerrir bir muhammesi, 150b'de Fetḥī ve Ḫafī'nin birer gazeli, 151a'da Ḫalīlī'nin 2 gazeli, 151b'de bazı meşkler, Farsça bir şiir, 152a'da 6 beyit, 152b'de özensizce yazılmış beyitler, 153a'da 2 gazel vardır. 153b'de bazısı Fars çoğu Türk şair isimleri ve sayfanın altında "ġazel, 7000 beyt" yazılıdır. 154a'da Aḥmedī mahlaslı bir gazel, iki kere yazılmış 3 beyit, 154b'de bazıları yazı yönünün tersine yazılmış beyitler, 155a'da 2'sinin başında Fevrī yazan 10 beyit, 155b'de basit bir görsel şiir, 156a-157b'de bazı beyitler, ibareler vardır. 157b'den sonra görüntülerden anlaşıldığı kadarıyla yaprak değişir. 158a boş, 158b'de Farsça 5 beyit, 159a'da Necātī'den bir gazel vardır ve sonrası 163a'ya kadar boştur.

163b-178a'da bu makalenin konusu *Şehrengīz-i Faḳīrī*, 178b-184b'de *Şehrengīz-i Mesīḥī*, 184b'de şehrengizin bitiminde Kanuni Sultan Süleyman (salt. 1520-1566)'ın tahta çıkışı için yazılmış 926/1520 tarihli bir beyit, ardından Tebriz seferi için 3 beyitlik tarih kıt'ası, sonrasında Konstantıniye'nin fethi için tarih beyti var.

185a'da Edhemī'den bir gazel, mahlassız bir gazel, yine Kanuni'nin tahta çıkışı için düşülen bir tarih beyti ve onun hesaplanması, altında siyah mürekkeple şu ibare yazılmıştır:

185b-186a'da 3 gazel vardır. 186b-196a'da Melekī[?]'nin *Amasya Şehrengizi*[11] vardır. 196a'da eser bittikten sonra biri Farsça biri Türkçe 2 beyit ve bir mısra yazılıdır. 196b'de Mesīḥī'nin *Şehrengizi*'nden 2 beyitle mecmua sona erer.

[11] Bu eseri Doç. Dr. Güler Doğan Averbek ile yayıma hazırlıyoruz.

16. yüzyılın ilk yarısında kaleme alındığı düşünülen mürettibi ve müstensihi meçhul mecmuanın içeriğine kısaca değinilecek olursa ilk kısmın bir devlet adamına, "hami"ye sunulmak üzere "gazellerin toplandığı bir kitap" şeklinde hazırlandığını söyleyebiliriz. Mesnevi şeklinde giriş, tevhid, na't, dört halifenin medhinden sonra mürettibin en çok şiiri 14. yüzyıldan Nesīmī'den, sonrasında 15. yüzyılın önemli şairlerinden Necātī'den ve Aḥmed Paşa'dan aldığı görülür. Sonrasında diğer şairlerden seçkiler devam eder. Yukarıda da belirtildiği üzere 132a'da Dürrī'nin gazelinden sonra verilen 936/1529-1530 tarihiyle de eserin bitiş tarihi verilmiş denilebilir. Sonrasında düzensizleşen mecmua 163b'den sonra daha çok şehrengiz metinlerinin verildiği kısımla tekrar bir düzene kavuşur. Mecmuanın bu kısmında bu çalışmanın konusu olan Fakirî'nin *Şehrengizi*'nin tam bir nüshasını bulundurması ve daha önce kaynaklarda geçmeyen Melekī[?] isimli bir şairin *Amasya Şehrengizi*'ni içermesi dolayısıyla özellikle şehrengiz literatürü açısından önemli katkılar sağlayacağı söylenebilir.

Özellikle Fakirî'nin *İstanbul Şehrengizi*'nin olduğu 163b-178a'da nüshanın imlasından da kısaca bahsedilecek olursa bazı kelimelerin, beyitlerin harekeli olduğu; Ḫuẕā, ümīẕ, nevmīẕ, dīẕār gibi kelimelerin de çoğunlukla zel ile yazıldığı görülür. Diğer müstensihlerde de sık karşılaşılan ha-hı karışıklığı, izafet olması gereken bazı kelimelerin akuzatifli yazılması, sesli ile biten kelimelerde bazen akuzatifin hemze ile gösterilmesi, bazı eklerde klasik imlada olmayan vokallerin yazılması, b ile y harfinin yer yer karıştırılması, bazı harflerin noktasının (ʿarż b. 289, revnaḳ b. 344), az da olsa bazı harf/harflerin (melāḥat yerine melā yazılması gibi b. 215 vd.) unutulduğu da vakidir. Ayrıca iki yerde "kef" ile yazılması gereken ekin "kaf" ile yazıldığı görülür (istedükçe yerine istedukça b. 126, itdükçe yerine itdukça b. 406). Bazı durumlarda atıf vavı kelimeye bitişik yazılır (Ġarīb ü b. 116 vd.). Zarf fiil eki olan -Up ekinin b yerine p ile ve yine klasik imlası "büt" olan kelimenin "put" şeklinde yazıldığı görülür.

Fakirî'nin *Şehrengizi*'nin Diğer Nüsha[ları]

1. Köprülü, Hacı Ahmed Paşa 279/02 (H): Nüshanın ilk eseri Taşlıcalı Yahya'nın *Şah u Geda* (1b-61a) mesnevisinden sonra ikinci eseri olarak başlayan *Şehrengiz* 62b-70b arasındadır. Yer yer divani özellik gösteren talik ile yazılan nüshada 62b'de lacivert mürekkeple basit bir serlevha içinde kırmızı mürekkeple "Şehrengīz-i Faḳīrī" yazılıdır. 62b-63a kırmızı ve lacivert mürekkeple iki sütun çerçeveli, sonrası sadece kırmızı mürekkeple çerçevelenmiş, başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış, 17 satırlı reddadeli nüshada 70b'deki "ütüsi" reddadesi 71a'da devam etmez, muhtemelen arada kopuk yapraklar olduğundan 71b'de Mesihî'nin *Şehrengizi*'ne geçilir. 73a'da da reddade değişir ve Fakirî'nin diğer eseri olan *Tarifat* başı eksik şekilde başlar.

Nüshada reddade değişmediği halde bazı karışıklıklar mevcuttur. Bu karışıklıkların müstensihin dalgınlığından kaynaklanmayacak derecede olması istinsah edildiği nüshanın da benzer bir karışıklığa sahip olduğunu ve oradaki hataların bu nüshaya taşındığını düşündürür. Bu karışıklıklar metin oluşturulurken M nüshasıyla karşılaştırılarak elden geldiğince düzeltilmeye çalışılmıştır. Genel olarak M nüshasıyla karşılaştırıldığında muahhar bir nüsha olduğu düşünülür.

Bu nüshanın 62b-70b'de eserin olduğu kısımdaki imla özelliklerine de değinmek yerinde olacaktır. Mecmuada olduğu gibi bu nüshada da bazı kelimelere, mısralara hareke konulması, ha-hı ile yazılan kelimelerin karıştırılması, izafetli okunması gereken bazı kelimelerin akuzatifli yazılması vakidir. Bazı mısralar yazılmamıştır (46. ve 149. beyitlerin 2. mısraı). Ayrıca mısralarda boşluk kalan yerlere; kelimeye ait ama uzak yazılmış bir harften önce ve uzun çekilmiş bir sin, lam vb. harflerin üzerine boşluğa işaret etmek için şeklinde bir işaret konur.

Aşağıdaki iki nüsha da bu nüshadan istinsah edildiği için farklı nüshalar olarak değerlendirilmeyip metin kurulurken kullanılmamış, sadece kısaca tavsifleri yapılmıştır.

1.1. Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi, Agâh Sırrı Levend 189-90: Agâh Sırrı Levend'in *Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Şehrengizlerde İstanbul* adlı kitabında belirttiği üzere kendisi tarafından Köprülü, Hacı Ahmed Paşa 279/02'den istinsah edilmiştir.[12] Nüshanın başında yanlışlıkla "Üsküp Şehrengīzi" yazılıdır. Kenarlarda düzeltmeler vardır.

[12] Levend, *Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Şehrengizlerde İstanbul*, 31.

1.2. Abdülbaki Gölpınarlı Yazmaları 194: Şu anda Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi'nde bulunan nüshada 1a-8b'de bulunan eser, Köprülü, Hacı Ahmed Paşa 279/02'den Gölpınarlı tarafından Agâh Sırrı Levend'in istinsah etmiş olduğu yukarıda bahsedilen nüshadan onun *Şehrengiz* ve *Tarifat*'ı ayırıp, eksiklerini tamamlaması ricasıyla istinsah edilmiştir. Eksiklikleri kenarda "ṣaḥḥ" kaydıyla tamamlanan nüsha, 8b'de biter ama son 5 beyit diğer nüshadan aynen istinsah edildiği için Mesihî'nin *Şehrengizi*'ndeki beyitlerdir. 9a'da *Tarifat*'ın baş kısmı İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi 3051'deki nüshasıyla tamamlanıp yanına "Buradan yukarısı Üniversite Kütüphanesi'nde yok. Bu kısım da öbür nüshada yok." kaydı düşülmüştür.[13]

Yukarıda da belirtildiği üzere bu iki nüsha H nüshasından istinsah edilmiş ve bu süreçte "müstensihler" tarafından metne müdahale edilerek metin tamiri yoluna gidilmiştir. Ancak bu eklemeler başka bir nüshadan değil de bizzat Gölpınarlı ve Levend tarafından yapıldığı için metin kurulurken nüsha farkı olarak değerlendirmeye alınmamıştır.

Fakirî'nin *İstanbul Şehrengizi*

Mecmuada 163b-178a'da "Şehrengīz Şehr-i Ḳosṭanṭiniye ez-ān Faḳīrī" başlığıyla bulunan eserin Köprülü, Hacı Ahmed Paşa 279/02'de bulunan eksik metni daha önce Taner Gök tarafından yayımlanmıştır.[14] Bu makalede eserin aslında 259 beyit olduğu ve 259. beyitten sonrasının Mesihî'nin *Edirne Şehrengizi* ile karıştığı belirtilmiştir.[15] Elimizdeki mecmuada ise eser, mesnevi şeklinde 396 beyit ve 178a'da eserin sonunda "Ġazel-i Ḫātime Faḳīrī Fermāyed" başlıklı 6 beyitlik bir gazelle birlikte 402 beyitten mürekkeptir. Eserin bu haliyle şairin başta adını vermediği mahbub da sayılacak olursa 51 mahbubun övgüsünü içerdiğini görülür. Mecmuada bulunmayıp Hacı Ahmed Paşa 279/02 (H)'de bulunan beyitler eklendiğinde şehrengiz 433 beyte ulaşır. Böylece Fakirî'nin *İstanbul Şehrengizi* tevhid, na't, padişahın medhi, şairin hâlini arz ettiği ve Allah'a yakardığı münacat bölümü, sebeb-i telif, İstanbul'un ve güzellerinin medhi, bu güzellerin serverinin övgüsü, güzellerin anlatılması, hatime, dua ve 6 beyitlik gazelden müteşekkil tam bir eser olarak ortaya çıkar.

Eser, tevhid bölümü ile başlar (1-26. b.). H nüshasında eser 62b'de başlamasına rağmen muhtemelen istinsah edilen nüshadan kaynaklı bir karışıklık mevcuttur ve ilerleyen sayfalarda da bu karşıklık devam eder. H nüshası 62b'de "Şehrengīz-i Faḳīrī" başlığıyla münacat bölümü ile başlar. Tevhid bölümünün mecmuadaki ilk 12 beyit H nüshasında yoktur ve tevhid kısmına ait beyitler 64a'da padişahın medhi bölümünün devamında bulunur. Mecmuada da tevhid bölümünün ilk 15 beytinden sonra 164a'ya geçilirken reddadenin devam etmediği, padişahın övgüsü bölümündeki 3. beyte atlandığı görülür. H nüshası ile karşılaştırıldığında mecmuada 30 beytin, yani bir yaprağın eksik olduğu anlaşılır. Sadece H nüshasında bulunan na't bölümü "Maḥbūb-ı Faḳīrī" başlığıyla başlar. 27-40. beyitler arasındaki bu bölümde H nüshasında da bir karışıklık mevcuttur, bu bölüm konu bütünlüğüne göre sıralanıp metin kısmında da dipnotlarla açıklandı. Sonrasında H nüshasında "Der-Medḥ-i Pādişāh" başlığıyla Kanuni'nin övgüsüne geçilir.[16] 41-69. beyitler arasındaki bölümün 41 ve 42. beyitleri yukarıda da belirtildiği üzere mecmuada yoktur. 62. beyitten sonra H nüshasında sayfa değişir, 64a'ya geçilir, reddade devam ettiği halde konu değişir. Bu beyitler yukarıda belirtildiği üzere konu bütünlüğüne uygun olarak 13-35. beyitler olarak tevhid ve na't bölümüne alınmıştır.

Mecmuada "Münācāt-ı Bārī Teʿālā ʿAzze İsmuhu" başlıklı, H nüshasında ise eserin başlangıcı olan ve "Şehrengīz-i Faḳīrī" başlığıyla bulunan bölümde (70-131. b.) güzellere olan düşkünlüğünden, günahkârlığından, bunlardan dolayı duyduğu pişmanlıktan ve gerçekte gönlünün niyazının Allah'a olduğunu mecazi aşkın bir vasıta olduğunu söyler. Eserinin her mısraının meşhur olması, güzellerden bahsettikçe el değmemiş fikir gelinini güzelleştirmesi, şehrengizine (b. 104) şöhret vermesi ve kendisi için Allah'a dua eder. Şair 111. beyitte mahlasını verir, sonrasında yine güzellere olan meylinden, çektiği acılardan bahseder. 129. beyitte tekrar mahlasını verir. 131. beyitten sonra her iki nüshada da olan ve baharın anlatımıyla başlayan bir nevi sebeb-i telif olarak düşünülebilecek "Kıyamet gününe kadar anlatılsa bile, derdimin hikâyesi kitaba sığmaz." mealinde Farsça-Arapça mülemma bir beyitle nevruz/bahar günlerinin tasvirine başlayan âşık şairin halinin anlatıldığı ve "hidayet bezminin sakisinin muhabbet kadehinin bir yudumunu" sunmasıyla

[13] Gök, "Fakîrî'nin İstanbul Şehrengizi", 240.

[14] Gök, "Fakîrî'nin İstanbul Şehrengizi", 233-282.

[15] Gök, "Fakîrî'nin İstanbul Şehrengizi", 233. Aslında 259. beyit de Mesihî'ye aittir, karışıklığın 258. beyitten sonra başladığı görülür.

[16] Padişahın medhi bölümündeki 43. beyitte bizzat Sultan Süleyman'ın adı verilir ama 56. beyitte "Ṭılısm-ı tīği aldı Mıṣr u Şāmı/Musaḫḫardur aña dünyā tamāmī" beyti ile Mısır ve Şamı fetheden Yavuz Sultan Selim'e işaret ettiği açık bir beyti de aynı bölümde görürüz.

(b. 156) kalbinin temizlenmesi ve bu keyfiyetle İstanbul şehrine girişi anlatılır (132-161. b.). 161. beyitten sonra H nüshasında "Der-Medḥ-i Ḳosṭanṭıniyye" başlığıyla başlayan bölümde (162-212. b.) İstanbul'un ve güzellerinin realist bir anlatımdan ziyade klasik teşbihlerle tasvir edildiği görülür. Güzellerin Eyüp'e çıkıp seyran ettikleri, bazen de gömleklerini çıkarıp denize/akar suya girdikleri ayrıntılarıyla betimlenir (197-208. b.). Bu bölümden sonra onun devamı olarak sadece mecmuada "Dīger nev'" başlığı atılan şehrengizin ilk mahbubu 213-249. beyitler arasında uzunca anlatılır.

Güzeller arasında şairin gözü "bu gonca dudaklıyı ısırır". Klasik bir sevgili gibi tasvir edilen bu mahbub, güzellerin serveri, bu âlemin sultanıdır. Vasıflarının binde birini yazsa cihanın levhasına sığmayacağını, onun şehir içinden bilinen bir güzel olduğunu, eğer ismini sorarlarsa "Çekenler vaḥdet içre erbaʿīni/Bilürler şübhesüz ol nāzenīni"(243. b) muammasıyla ismini gizler ve onun şevkiyle bu söze başladığını söyler. Bu beytin ilk mısraını Peygamberin övgüsü bölümünde (30. b.) de kullanır ve aynı bölümde 235. beytin 2. mısraında da "Dü nīm itmiş mehi engüşt-i Aḥmed" mısraıyla güzelin isminin Ahmed olduğunu imler. Ayrıca bir şiir mecmuasında Emrī'ye atfedilen muammada aynı beytin Ahmed ismi için olan muamma olduğundan[17] hareketle bu güzelin isminin Ahmed olduğu kesinleşir. Onun güzeller içinde "ser-âmed" olması için dua eder ve güzeller dünya içinde anıldıkça bu şehrengiz şehir içinde okunsun diyerek "Der-Beyān-ı Tertīb-i Maḥabbet" başlığı atıp güzel görünüşlü/manzaralı İstanbul'u sadefe, güzellerini de içindeki inci ve mücevhere benzetir; kimsenin benzerini görmediği bu güzelleri nazmettiğini söyler ve diğer güzelleri saymaya başlar.

Bu bölümde ilk mahbub olan Ahmed Çini-zade 4 beyitle, sonrasındaki bütün mahbublar 3 beyitle övülür. Mecmuada mahbublar sayılırken başlık yeri bırakılmasına rağmen Ağazade Ali Bali ve Safer Şah dışında başlık yoktur. Bu başlıklar da uzun Farsça bir cümle şeklindedir. H nüshasındaki başlıklar ise müstensih tarafından eklenmiş olması muhtemel sadece mahbubun adının verilmesinden ibarettir. H nüshasında 21 güzel[18] varken M nüshasıyla bu güzeller 51'e yükselir. Metinde mahbubların sıralanışı M nüshasına göre yapılmıştır ve sadece M nüshasında bulunan mahbubların adları köşeli parantez içinde başlık olarak tarafımızca verilmiştir.

51 mahbubun adı varsa lakabı, mesleği, baba adı/lakabı veya mesleğiyle ilgili tablo şu şekildedir:

Tablo 1: Mahbub listesi

İsim/Lakap	Meslek	Baba Adı/Lakabı/Mesleği
[Ahmed]	-	-
Ahmed	Çinici	Çinici
-	-	Şadi
-	Cerrah	Cerrah
Memi Şah	-	Saçlu Ahmed
-	Mimar	Mimar
Ahmed		Hasırcıbaşı
Mehemmed		Hekim
Yusuf Bali	-	-
Mustafa		Aydın Beyi
Memi Şah	[Talebe]	-
Mahmud		Muallim
-	-	Kıssahan
Yusuf	Macuncu	
Mahmud	-	Şihabüddin Bey
Ali Bali	Takkeci	-
Memi Şah	Pareci/Kumaşcı	-
Derviş	-	Baba

[17] Emre Şengül, Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 21 Numarada Kayıtlı Mecmûʿa-i Eşʿâr (229b-309a) (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme), Giresun: Giresun Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2018, 236.

[18] Taner Gök, Ahmed Çinici-zade'de önce uzunca tasvir edilen ilk güzeli almayarak 20 güzelin tasvir edildiğini belirtmiştir. "Fakîrî'nin İstanbul Şehrengizi", 248.

-	Pazarcı	Pazarcıbaşı
Memi Şah	Hurde-füruş	Hurde-füruş
Zerrin-külah	-	La'lin-kaba[?]
-	Attar	-
Mustafa	-	Behmen
Memi Şah	Sarraf	Sarraf
Ali Bali	-	Ağa
Safer Şah	-	-
Mustafa	-	Saatçi
Mustafa	-	Çömlekçi
İbrahim	-	-
Abdi	Nakkaş	-
-	Nakkaş	Nakkaş
-	Nakkaş	-
Vefa	-	-
Nebi	Hafız	-
Musli	-	Tülbentçi
Süleyman	-	Kapıcı
Mehemmed	-	Şeyh
Derviş	-	Şeyh
Abdi	-	Üsküfçü
Halil	Terzi	-
-	-	Kaftan
Hasan	-	Çerağcı
Ebrī Şah	Kuloğlu	-
-	Berber	-
Amri	-	-
Hasan Bali	-	-
Keyvan	-	-
Memi Şah		Sipahi
Galatalı Firenk oğlanı	-	-
-	Ahur Muslisi	

Güzellerin medhi bittikten sonra "Ḫātime-i Şehr-engīz der-Evṣāf-ı Dil-berān-ı 'Işḳ-engīz" başlıklı sonuç bölümünde şair, güzellerin 3 beyitle övülmesini üç ayetlik Kevser ve Asr suresi ile ilişkilendirir. Bu şehrin birçok güzelinin olduğunu ancak bunlardan vefa gördüğünü, aşktan var olan vücudunun güzellerin her birine secde etmesine şaşılmaması gerektiğini söyler. 418. beyitten sonra eserin dua bölümü olan "Der-İstid'ā'-i Ān Sulṭān-ı Selāṭīn-i Nām-dār ki Heme Mülk-i Ḫadd ü Ḫāl ve Her Yek-rā İḳlīm-i Ḥüsn ü Cemāl Musaḫḫar Būde Est" başlıklı kısımda güzeller için dua eder, Allah'tan her bir güzeli âşıklarına bağışlamasını, Fakirî'yi de yârine bugün olmazsa da yarın yâr eylemesini diler.

"Ġazel-i Ḫātime Faḳīrī Fermāyed" başlıklı mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'îlü/fâ'ilün vezniyle yazılmış mahbubların âşıklara naz ettikçe her birini ser-firaz etmesini, güzellik ülkesine her birinin sultan olması ve ömrünü saçı gibi uzun eylemesi için Allah niyaz ettiği 6 beyitlik bir gazelle[19] eser son bulur.

Fakirî'nin *İstanbul Şehrengizi* ile Taşlıcalı Yahya'nın *İstanbul Şehrengizi* Arasındaki Benzerlikler

Daha önce de belirtildiği gibi şehrengizler için özellikle 16. yüzyılda ilk şehrengiz sayılan Mesihî'nin *Şehrengizi* zemin metin olarak alındığı, şairlerin aynı vezin ve benzer bir tertip hususiyetiyle eserlerini kaleme aldığı görülür. Hatta

[19] Büşra Çelik'in Fakirî'nin mecmualardaki şiirlerini derlediği makalesinde bu gazel bulunmaz. Bknz. "16. Yüzyıl Şairlerinden Fakîrî ve Şiirleri", 787-844.

dönemin tezkirelerinde şehrengiz yazan bazı şairlerden bahsedilirken Mesihî'nin *Şehrengizi*'ne nazire yazdığını belirtilir.[20]

Fakirî'nin de eserini yazarken vezin ve kısmen tertip hususiyetiyle Mesihî'nin *Şehrengizi*'nden etkilenmekle beraber asıl dikkat çekici benzerliğin/etkileşimin Taşlıcalı Yahya'nın *İstanbul Şehrengizi* ile olduğu görülür. Yahya'nın *Şehrengizi* ilk olarak Mehmed Çavuşoğlu tarafından divan yayınından önce ayrı bir makale halinde yayımlanmıştır.[21] Eserde veziriazam İbrahim Paşa (ö. 1536)'nın övgüsünün bulunması nedeniyle eserin 1523-1536 yılları arasında yazılmış olduğu belirtilir.[22] Fakirî'nin *Şehrengizi*'nin telif tarihi belli olmasa da diğer eseri olan *Tarifat*'ın 1534'te yazılmasından hareketle şehrengizin da yakın tarihlerde kaleme alındığı düşünülebilir.[23] Ayrıca eserin Yahya'nın *Şehrengizi* ile olan benzerliğinden yola çıkılarak padişahın medhi bölümündeki 66. beyitte "Ḫuṣūṣā ḥażret-i düstūr-ı a'ẓam" ibaresiyle muhtemelen İbrahim Paşa'nın kastedildiği düşünülürse Fakirî, *Şehrengizi*'ni en geç 1536'da telif etmiştir denilebilir.

Her iki eserin de tam olarak telif tarihlerinin belli olmaması hasebiyle etkilenme yönünün şairlik kabiliyeti yönüyle değerlendirildiğinde ve Fakirî'nin güzelleri anlatmaya geçmeden önceki "Der-Beyān-ı Tertīb-i Maḥabbet" bölümündeki şu beyitte güzellerin birkaçını nazmettiğini söylediği "zamanın âşıklarının sarrafı" olarak nitelediği şairin Taşlıcalı Yahya'ya olduğu düşünülürse "nazire silsilesi" içinde Fakirî için asıl zemin metnin Yahya'nın *Şehrengizi* olmalıdır:

> Velī ṣarrāf-ı ʿuşşāḳ-ı zamāne
>
> Getürmiş birḳaçın silk-i beyāna (251. b.)

İki eser karşılaştırıldığında tertip özellikleri, ifadelerin benzerliği ve bazı mahbublardaki ortaklıklar bakımından benzerlik taşıdıkları görülür. Aşağıda bu benzerlik ve ortaklıklar örneklendirilmeye çalışılmıştır.

Tertipteki ortaklıklar: Tertip açısından iki eserin de benzer bir giriş bölümü ile başladıkları görülür. Taşlıcalı Yahya'da giriş bölümünde farklı olarak padişahın medhinden sonra 4 beyitlik İbrahim Paşa'nın medhi bulunmaktadır. Yahya'da baharın tavsifi, sebeb-i telif, İstanbul'un ve güzellerin medhini içeren "Ṣıfat-ı Bahār-ı Dil-güşādur" başlıklı bölüm Fakirî'de başlıksız, Farsça-Arapça mülemma bir beyitle başlar, sonrasında İstanbul'un ve güzellerin medhi için sadece H nüshasında olan "Der-Medḥ-i Ḳosṭanṭıniyye" başlığı konur.[24] Fakirî, Yahya'dan farklı olarak adını vermeden ilk güzeli bu bölümde "Dīger nev'" başlığıyla 36 beyitle medheder ve bu bölümden sonra güzelleri övmeye başlamadan yine "Der-Beyān-ı Tertīb-i Maḥabbet" başlığı gelir.

Güzellerin medhedildiği bölüme geçildiğinde de tertip şeklindeki benzerlikler ilk mahbub dışında devam eder. Yahya ilk mahbubu 6 beyitle, Fakirî ise 4 beyitle anlatır. Bundan sonraki mahbublar her iki eserde de 3'er beyitle[25] anlatılır. Her iki eserde de güzellerin üç beyitle anlatılması Kur'an'a atıfla verilir. Yahya bu özelliği eserin sonundaki kıt'ada, yüzü Mushaf gibi olan her güzelin üç beyitle anlatmasını İhlas suresinin üç kere arka arkaya okunmasıyla[26] verirken Fakirî bunu hatime bölümünde üçer beyitlik sureler olan Asr ve Kevser surelerine gönderme yaparak verir:

> Her yüzi Muṣḥaf üçer beyt ile oḳınsa nola
> Çü üçer kez oḳınur Sūre-i İḫlāṣ revān (Yahya, 336. b.)

---

[20] Levend, *Şehrengizler*, 16-17.

[21] Mehmed Çavuşoğlu, "Taşlıcalı Dukakin-zâde Yahyâ Bey'in İstanbul Şehr-engîzi", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* XVII (1969), 73-108. Bölüm başlıkları ve beyit örnekleri bu makaleden alınıp sadece beyit numaraları verilmiştir.

[22] Çavuşoğlu, "Taşlıcalı Dukakin-zâde Yahyâ Bey'in İstanbul Şehr-engîzi", 75.

[23] Gök, "Fakîrî'nin İstanbul Şehrengizi", 239.

[24] Her iki eser için de, özellikle Fakirî'nin *Şehrengizi* için, bu başlıklandırmaların şair tarafından mı verildiğini yoksa müstensihin tasarrufu mu olduğunu bilemediğimizden mevcut nüshalar üzerinden bu farklılıklara işaret etmekle yetiniyoruz.

[25] Yahya'da sadece "Yazıcılarda iki birāẕerlerdür her biri bī-miṣl ü bī-hemtādur" başlıklı 2 mahbubun anlatıldığı bölüm 4 beyittir.

[26] İhlas suresinin üç kere okunması âdetine gönderme, aynı zamanda bu surenin Kur'an'ın üçte biri olduğuna dair bir hadise de gönderme olabilir. Üç İhlas'la Kur'an'ın hatmedilmesi ve ayrıca günümüzde de halk arasında Kur'an okumayı bilmeyenlerin her ayet için bir İhlas okuyarak Kur'an'ı hatmetmeleri bu hadisin devamı olarak görülebilir.

Üçer beyt-ile işbu silk-i gevher
Olupdur sūre-i āyāt-ı Kevṣer (Fakirî, 410. b.)

Yahya'da 59 mahbub, Fakirî'de 51 mahbub övülür. Yahya'da 299. beyitte son mahbub ile güzellerin son bulduğunu, bunların sadece görüp görüştükleri mahbublar olduğunu, şehrin güzellerinin sadece bir katresini kaleme aldığını söyler ve sonrasında hem onlar hem eseri hem kendi için dua isteğiyle bölümü bitirir. Sonrasında kendini ve eserini övdüğü bir kıt'a gelir. Eser, 4 gazelle son bulur.[27] Fakirî'de bu bölüme "Ḫātime-i Şehr-engīz der-Evṣāf-ı Dil-berān-ı 'Işḳ-engīz" şeklinde bir başlık verilir ve dua bölümü için de ayrı bir başlık açılır. Fakirî, 6 beyitlik hatime gazelinde ise güzeller için dua ederek eserini bitirir.

İfade benzerlikleri: İki eserde birçok ifadenin benzerlik taşıdığı görülmektedir. Eserlerin ilk mısraındaki aynilik göze çarpar:

Derūn-ı dilden ol kim diye Allāh
Açar 'ilm-i beyān esrārına rāh (Yahya, 1. b)

Derūn-ı dilden ol kim eyleye āh
Yazılur levḥa-i cānında Allāh (Fakirî, 1. b)

Tevhid bölümün son beytindeki benzerlik ise şöyledir:

Zihī baḫt-ı ʿulüvv-ı şān-ı aʿẓam
Anuñ bir ḳulıdur Faḫr-ı dü ʿālem (Yahya, 19. b)

Zihī baḫt-ı ʿulüvv-ı şān-ı aʿẓam
Zihī ḳudret zihī sulṭān-ı aʿẓam (Fakirî, 26. b)

Münacat bölümünde de ifade benzerliği mevcuttur:

Oḳınduḳca bu naẓm-ı silk-i gevher
Ṣadef gibi ḳulaḳ ṭutsun güzeller (Yahya, 71. b)

Oḳunduḳça bu lafẓ-ı rūḥ-perver
Aña gül gibi gūş olsun güzeller (Fakirî, 96. b)

Yine münacat bölümünde her iki eserde de aynı dua vardır:

Aġişnā yā ġıyāṣe'l-müsteġīşīn (Yahya 84. b, Fakirî 113. b.)

Hatime bölümünde de ilk mısra aynı ibareyle başlar:

Biḥamdillāh ki bulup zīb ü zīver
Bu maḥbūb ile ḫatm oldı güzeller (Yahya, 299. b.)

Biḥamdillāh olup gün gibi ẓāhir
Anuñ nāmıyla nāmum oldı āḫir (Fakirî, 408. b.)

[27] Mehmet Çavuşoğlu makalesinde gazellerin sadece $Ü_1$(Üniv Ktb 2982) nüshasında olduğunu belirtir (Çavuşoğlu, agm, 106.) ve Divan yayınında muhtemelen *Şehrengiz*'e ait olmadığını düşündüğü için bu gazelleri almaz. *Yahyâ Bey(Taşlıcalı): Dîvan-Tenkidli Basım*, Ankara: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023, 218-246. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/118586,taslicali-yahya-bey-divanipdf.pdf?0 [Erişim tarihi: 30.08.2025]

Yukarıda verilen ifade benzerliklerinin örnekleri çoğaltılabilir. Görüldüğü üzere iki eserde de bazı mısralarda aynı veya birkaç kelime farkla çok yakın söyleyişler mevcuttur.

Mahbublar bakımından benzerlikler: Üçüncü olarak eserler ortak mahbub/lar açısından incelendiğinde Aydın Bey oğlu Mustafa adlı mahbubun her ikisi eserde de yer aldığı görülür ve onun anlatıldığı ilk mısralar her iki eserde de birebir aynı, ikinci mısra da anlam olarak benzerdir:

Biri Aydın Beg oġlı Muṣṭafādur
Cemāli pertev-i mihr-i ḍuḥādur (Yahya 263. b.)

Biri Aydın Beg oġlı Muṣṭafādur
Cemāli maṭlaʿ-ı nūr-ı Ḫudādur (Fakirî, 285. b.)

Bunun dışında Yahya'da sadece Hasırcıoğlu (181-183. b.) olarak verilen mahbub, Fakirî'de Hasırcıoğlu Ahmed (273-275. b.) olarak geçer. İfade benzerliğinde de yola çıkılarak bu mahbubun aynı kişi olduğu söylenebilir.
İki eser arasındaki dikkat çekici bu benzerliklerden yola çıkarak Fakirî'nin eserini kaleme alırken Taşlıcalı Yahya'nın eserine nazire yazdığı söylenebilir.

Sonuç

Klasik Türk edebiyatında şehrengiz çalışmaları son dönemlerde gerek metin gerekse anlatı incelemeleri olarak artarak devam etmektedir. Elimizde daha önce Mesihî'nin *Şehrengizi* ile karışmış eksik bir nüshası bulunan Fakirî'nin *İstanbul Şehrengizi*'nin de bu türün ilk örneklerinden olması bakımından önemi haizdir. Günümüzün önemli yazmabilim araştırmacılarından Doç. Dr. Güler Doğan Averbek'in Avusturya Milli Arşivleri'ndeki çalışmaları sırasında bulduğu henüz katoloğlanmayan Avusturya Milli Arşivleri Orient HS 577 numaralı mecmuada Fakirî'nin *İstanbul Şehrengizi*'nin tam bir nüshasının olduğunun tarafımızca fark edilmesiyle bu nüsha temel alınıp, eksiklikleri Köprülü, Hacı Ahmed Paşa 279/02 nüshasından tamamlanarak eserin edisyon kritikli metni oluşturulmuştur. Eksik olan bu eserin tamamlanmasının bundan sonra yapılacak olan şehrengiz çalışmalarına bir katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

Yaptığımız okumalar sırasında metnin Taşlıcalı Yahya'nın *İstanbul Şehrengizi* ile benzerliği dikkatimizi çekmiş ve yapılan karşılaştırmada Fakirî'nin *Şehrengizi*'ni kaleme alırken türün bir nevi "kurucu" metni olarak alınan Mesihî'nin *Şehrengizi*'yle vezin ortaklığı kurarken hem ifade şekli hem de tertip/içerik açısından *İstanbul Şehrengizi* denince akla ilk gelen, o dönemin genç ama gelecek vadeden şairi Yahya'nın metnini "zemin" metin olarak takip ettiği, öykündüğü/nazire yazdığı ortaya konmuştur.

Sonuç olarak yapılan kütüphane çalışmaları sırasında yeni eser/lerin ortaya çıkmasının yanı sıra eksik eserlerin de tamamlandığı, metin çalışmalarının Klasik Türk edebiyatı açısından yapılacak incelemelerin daha sağlıklı neticelere varmaları açısından ne kadar önemli olduğu Fakirî'nin *İstanbul Şehrengizi* ile bir kez daha ortaya çıkmıştır düşüncesindeyiz.

- Fakirî'nin İstanbul Şehrengizi'nin Yeni Bir Nüshası

Kaynaklar

Çavuşoğlu, Mehmed. "Taşlıcalı Dukakin-zâde Yahyâ Bey'in İstanbul Şehr-engîzi". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* XVII (1969) 73-108.

Çavuşoğlu, Mehmed, haz. *Yahyâ Bey (Taşlıcalı): Dîvan-Tenkidli Basım*. Ankara: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023.

https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/118586,taslicali-yahya-bey-divanipdf.pdf?0 [Erişim tarihi: 30.08.2025]

Çelik, Büşra. "16. Yüzyıl Şairlerinden Fakîrî ve Şiirleri". *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi [Journal Of Old Turkish Literature Researches]* 2/2 (2019). 787-844.

Gök, Taner. "Fakîrî'nin İstanbul Şehrengizi". *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı* 14/21 (Kasım 2016). 233-282. https://doi.org/10.17518/caty.79030.

Gök, Taner. "16. Asır Osmanlı Toplumuna Açılan Bir Pencere Fakîrî'nin Risâle-i Ta'rifât'ı". *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 23/23 (Aralık 2019), 315-380.

Kaya, Hasan. "Kâtib Davud'un İstanbul ve Vize Şehrengizi". *Journal of Turkish Studies* 10/12 (2015). 631-686.

Kırlı, Şaban. Milli Kütüphane 03 Gedik 18185 numarada kayıtlı Kâni'î Mecmuası'nın Şiir Mecmualarının Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi. Kırşehir: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Köksal, Mehmet Fatih. "Fakîrî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/Fakirî [Erişim tarihi 28.08.2025]

Levend, Agâh Sırrı. *Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Şehrengizlerde İstanbul*. İstanbul: İstanbul Enstitüsü, 1958.

MESTAP - Şiir Mecmualarının Sistematik Tasnifi Projesi https://mestap.com/ [25.08.2025]

Şengül, Emre. Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 21 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr (229b- 309a) (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme). Giresun: Giresun Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

Tığlı, Fatih. Türk Edebiyatında Şehrengizler. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, 2020.

M163b Şehrengīz Şehr-i Ḳosṭanṭiniye ez-ān Faḳīrī

1. Derūn-ı dilden ol kim eyleye āh
   Yazılur levḥa-i cānında Allāh

2. Naẓar kıl burc-ı rifʿatde hilāle
   Olupdur maẓhar-ı mihr-i celāle

3. Görinen lāle yir yir gūne gūne
   Olupdur lafẓatullāh[a] numūne

4. Celāluh oldı ḳurb-ı Ḥaḳḳa miʿrāc
   Ḫurūs-ı devlet itdi anı ser-tāc

5. Celāluh şānuhu ġayb-ı hüviyyet
   Arada vāsıṭa zülf-i irādet

6. Nedür cān bāġınuñ serv-i revānı
   İki sünbülle bir ġonca dehānı

7. Olupdur maẓhar aña lafẓa[t]ullāh
   Zihī luṭf u kerāmet bārekallāh

8. Beyān-ı ʿilm-i ḥikmetdür celāluh
   Nişān-ı dest-i ḳudretdür celāluh

9. Aḥad vāḥidde buldı istiḳāmet
   Ki vaḥdāniyyete ire şehādet

10. Ṣübūt-ı keṡreti nefy itmege lā
    Delīl-i ḥüccet oldı tāc-ı illā

11. Elif birligine olmaġa ḥüccet
    Derūn-ı cānda oldı sırr-ı vaḥdet

12. Delīl-i şeş cihetle penc erkān
    Ḥaḳīḳatde yiter hū deñlü bürhān

H64a[28]

13. Dem-ā-dem heşte[29]-i nergis ider āh
    Çenār el ḳaldurup dir Allāh Allāh

14. Mesīḥ itdi tevekkül çün Ḫudāya
    Kemend-i āh-ile çıḳdı semāya

15. Kelīme irdi çünkim faẓl-ı[30] Yezdān
    ʿAṣā-yı āh elinde oldı ṣuʿbān[31]

[28] H nüshasında eser 62b'de münacat bölümüyle başlar, tevhid bölümüne ait ilk 12 beyit nüshada bulunmaz, 13. beyit ve sonrası ise 64a'dadır.

[29] heşte: hey'et H.

[30] irdi çünkim: çünkim itdi M, faẓl: fiʿl-i H.

[31] M163b'de reddade "delīl" ama M164a "zihī" olarak padişahın övgüsü bölümündeki 3. beyitle devam ediyor. H nüshasından hareketle M nüshasında 30 beytin, bir varağın eksik olduğu anlaşılır.

16. Delīl-i şeş cihetdür ey göñül rāh
Ṭarīḳ-ı ʿışḳ içinde olma güm-rāh

17. Bu eşkālüñ ḳamu mersūmı Ḥaḳdur
Cemīʿ-i mümkināta mā-ṣadaḳdur

18. Naẓar ḳılsañ binā-yı kāyināta
Ḳulaḳ dutsañ ṣadā-yı mümkināta

19. Dilinde her birinüñ ẕikr[i] Allāh
Dilinde ekşerinüñ fikri Allāh

20. Yaratdı çünki kāf-ı kāyinātı
Aña żamm itdi nūn-ı mümkinātı

21. Yaradıldı bu terkīb-ile ʿālem
Ẓuhūra geldi pes ervāḥ-ı ādem

22. Kimini itdi mülk-i ḥüsne sulṭān
Kimini ḳıldı aña bende-fermān

23. Kimin ḥüsn-ile itdi mihr-i ʿālem
Kimini ẕerre-i nā-çīzden kem

24. Kimin mülk-i cemāle şāh itdi
Kimini bende-i dergāh itdi

25. Bu iki ḥarf-ile ḫalḳ oldı herkes
Zihī ḥikmet teʿalā vü taḳaddes

26. Zihī baḫt-ı ʿulüvv-ı şān-ı aʿẓam
Zihī ḳudret zihī sulṭān-ı aʿẓam

Maḥbūb-ı Faḳīrī

27. Gelüñ medḥ idelüm bir şehriyārı
Ki oldur mülk-i dīnüñ tāc-dārı

28. Çü medḥ-i Ḥaḳda olduñ böyle gūyā
Anı ḥamd it ki_odur maḥmūd-ı eşyā

H64b

29. Ki bu ḥamd üstine açan dehānı
Bilür ol mefḫar-ı kevn ü mekānı

30. Çekenler vaḥdet içre erbaʿīni
Ṣadefveş buldı ol dürr-i yetīmi

31. Ser-i ṭālible maṭlūbı ṣafāya
Şu kim żamm itdi irdi reh-nümāya

32. Elif nāmında engüşt-i şehādet
Ki eyler ḥamd-i Ḥaḳda istiḳāmet

33. Aḥadla Aḥmed itdi çün aġız bir
Dil-i Aḥmedde ol mīm eyledi yir

34. Çü ʿunṣur resmine dāll oldı bu dāl
Muḥammed ayaġına oldı ḫalḫāl

35. Urulduḳda başına tāc-ı *levlāk*
Aña feṯḥ oldı sırr-ı *mā ʿarafnāk*[32]
H63a
36. Maḳām-ı ḳurb-ı *ev ednā* olupdur
Muḳīm-i menzil-i aʿlā olupdur

37. Şular kim oldı bu esmāda pā-māl
Olupdur çār-yār-ı Aḥmede dāl

38. Ṣalātıyla selāmı bī-nihāye
Delīl eyle Muḥammed Muṣṭafāya

39. Girü aṣḥāb u āline taḥiyyet
Kim anlardur muʿīn-i dīn [ü] devlet

40. Ne dil kim oldı bu resm-ile mersūm
Bu eşkālüñ aña mefhūmı maʿlūm

Der-Medḥ-i Pādişāh

41. Penāh-ı salṭanat sulṭān-ı ʿālem
Muʿīn-i dīn ü devlet cān-ı ʿālem

42. Emīr-i memleket şāh-ı velāyet
Sipeh-sālār-ı meydān-ı fütüvvet
M164a
43. Zihī ṣāḥib-ḳırān u ẓıll-i Yezdān
Şehinşāh-ı cihān Sulṭān Süleymān

44. Penāh-ı maʿdelet pīrāye-i dīn
Şeh-i gerdūn sulṭān-ı selāṭīn
H63b
45. Süleymān-menzilet Cemşīd[33]-şevket
Nerīmān-heybet[34] ü Rüstem-ṣalābet

46. Felek-rifʿat hümā-ṭalʿat civān-baḫt
Ferīdūn-fer Sikender-der cihān-baḫt[35]

47. Semend-i rifʿatine çarḫ meydān
Güneş bir ṭob-ı zerrīn tīġi çevgān

[32] H nüshasında bu beyitten sonra da karışıklık vardır. Konu bütünlüğüne göre bölüm H63a'da 8. beyitten itibaren devam etmelidir.
[33] Cemşīd: ḫurşīd M.
[34] heybet: hey'et M.
[35] Ferīdūn-fer Sikender-der cihān-baḫt: - H.

48. Livā-yı rifʿati çıḳdı semāya
Ṣadā-yı ʿadli irdi her araya[36]

49. Külāh-ı ʿizz ü devlet tācı anuñ
Serīr-i salṭanat miʿrācı anuñ

50. Çü berḳ-ı tīġi anuñ ola raḫşān
Döker ol ḳorḫudan[37] çeşm-i şafaḳ ḳan

51. Ḳılıcı ḳırdı aʿdā-yı cihānı[38]
Zamānuñ ol-durur ṣāḥib-ḳırānı

52. Revān olduḳça tīġ-i āb-dārı
Çalar yire ʿadū-yı ḫāksārı

53. Ḳamu aʿdā-yı dīnüñ dökdi ḳanın
Aṣupdur ʿarşa tīġ-i ḫūn-feşānın

54. Ḳılıcıdur ser[39]-efşān rezm içinde
Eli oldı zer-efşān bezm içinde

55. İder ḍarbıyla ḫalḳı bende-fermān
Olupdur sikkesi mühr-i Süleymān

56. Ṭılısm-ı tīġi aldı Mıṣr u Şāmı
Musaḫḫardur aña dünyā tamāmī

57. Melāẕ u[40] melce'-i kevneyn olupdur
Dür-i ʿadliyle ʿālem zeyn olupdur

M164b

58. Ḳılıcı bir yalıñ yüzlü güzel ḫūb
Oḳı bir laʿl-leb[41] perçemlü maḥbūb

59. Niçün baş egmege tīġine aʿdā
Ne içün tīrine cān virmege yā

60. Anuñ emrine her bir māh-peyker
Baş egdi nitekim ebrū-yı dil-ber

61. Deminde görmedi bir kimsene zūr
Meger kim ʿaṣr elinden mey[42]-i engūr

62. Cihān ḫalḳına ol şāh itdi tīmār
Meger kim çeşm-i dil-ber ḳıldı bīmār[43]

---

[36] M.'de "her araya" yerine "hezār aya" yazılsa da ibare vezne uymamaktadır.
[37] ḳorḫudan: ḳorḳudan H.
[38] cihānı: kesānı H.
[39] ser: ḫūn M.
[40] u: - M.
[41] leb: - M.
[42] mey: nīle[?] H.
[43] H nüshasında bu beyitten sonra 64a'ya geçilir ve reddade devam etmesine rağmen konu değişir, 64b'de de bu karışıklık devam eder. H nüshasındaki bu beyitler konu bütünlüğüne uygun olarak 13-35. beyitler olarak alındı. 62-69. beyitler H nüshasında yoktur.

63. Deminde şād u ḫandān oldı diller
Meger ḳan aġlaya devrinde sāġar

64. Deminde neydür iden āh u nāle
Meger mihr irdi devrinde zevāle

65. Şeref buldı anuñla mülk-i İslām
Şehinşehler olupdur ḥükmine rām

66. Ḫuṣūṣā ḥażret-i düstūr-ı aʿẓam
Eli altındadur mānend-i ḫātem

67. Çü dünyā devletine lāyıḳ itdüñ
Şehinşehler içinde fāyıḳ itdüñ

68. İlāhī devletin pāyende eyle
Cihān ḫalḳın o şāha bende eyle

69. Cihān ṭurduḳça ṭursun nāmı anuñ
Zamāne ḫalḳı olsun rām[ı] anuñ

Münācāt-ı Bārī Teʿālā ʿAzze İsmuhu[44]
H62b

70. İlāhī ʿāciz ü ḫor u[45] nizārem
Giriftār-ı kemend-i zülf-i yārem

71. Seḥer ẕikrüm ṣafā-yı ʿārıż-ı yār
Gice fikrüm hevā-yı zülf-i dil-dār

72. Beni bīmār ider[46] çeşm-i ḫūbān
Nola sāġar gibi dökse gözüm ḳan

M165a

73. Dehān-ı yārveş dil teng olupdur
Göñül ḳānūn-ı ġamda çeng olupdur

74. İdelden laʿl-i dil-berle[47] göñül ẕevḳ
Beni ser-mest idüpdür[48] bāde-i şevḳ

75. Yanar odlar başumda[49] gül gibi āh
Perīşān oldı dil sünbül gibi āh

76. Şarāb-ı laʿl[50]-i dil-berlerle mestem
Ṣanemler fikri-y-ile put-perestem

[44] Münācāt-ı Bārī Teʿālā ʿAzze İsmuhu: Şehrengīz-i Faḳīrī H.
[45] ḫor u: zārem M.
[46] ider: idüpdür H.
[47] dil-berle: leblerle H.
[48] ser-mest idüpdür: mest eyleyüpdür H.
[49] odlar başumda: başumda odlar H.
[50] laʿl: şevḳ H.

77. Birini sevmeyince rāḥatum yoḳ
Belā-yı hecre hergiz ṭāḳatüm yoḳ

78. Göñülde fikrüm ü ẕikrüm güzeller
Dilümde vird ü tesbīḥüm[51] ġazeller

79. Ruḫ-ı dil-dāra var her dem[52] niyāzum
Ḳabūl ola mı bir demde[53] namāzum

80. Baña kār eylemezken bend ü[54] zencīr
Yeder bir ḳıl daḳup[55] zülf-i girih-gīr

81. Gözüme dar olupdur cümle ʿālem
Ser-i zülfi gibi şūrīde-ḥālem

82. Güzel görse yaşum başlar niyāza
Velīkin yüz yumaz bir dem namāza

83. Namāz-ile niyāzum[56] luʿb-ıla lehv
Düşerse yaşum eyler secde-i sehv

H63a

84. Ser-ā-ser nāme-i aʿmālüm[57] ebter
Günāhumdan yüzini dürdi defter

85. Dehānum dil döker her dem sözüme
Duʿā desti urur ʿaybum yüzüme

86. Namāz içre rükūʿa niyyet itsem
Yüzüm yire düşer ḫacletden ol dem

87. Ḳaçan tekbīre[58] itsem iftitāḥı
Ṣalāt içinde dil gözler felāḥı

M165b

88. Gözüm tesbīḥi görse yüz çevirür[59]
Güzeller ḥālini dilden geçirür

89. Kemān ebrūlar-ile zülf-i dil-ber
Olupdur göñlüme miḥrāb u[60] minber

90. Tecellī eylese bir māh-ṭalʿat
Ṭulūʿ eyler hemān mihr-i maḥabbet

[51] vird ü tesbīḥüm: vird-i tesbīḥüm H.
[52] var her dem: her gün var H.
[53] demde: dīnde M.
[54] ü: - H.
[55] daḳup: ṭaḳup H.
[56] niyāzum: niyāzı M.
[57] aʿmālüm: aʿmāl H.
[58] tekbīre: tekbīr H.
[59] tesbīḥi görse yüz: görse ḳaçan tesbīḥ H.
[60] u: - H.

91. Günāhum vezn idüp tartarsa Yezdān
Neler çekse gerek maḥşerde mīzān[61]

92. Umaram görmeyem yarın ʿitābı
Bizüm gibinüñ anda yoḳ ḥisābı

93. Ḫudāyā çoḳ-durur gerçi günāhum
Velī eksük degüldür her gün āhum

94. Ḥaḳīḳatde sañadur dil niyāzı
Arada vāsıṭa ʿışḳ-ı mecāzī

95. Pür eyle ʿilm [ü] ḥikmetle derūnum
Kemāl-i ṣıdḳa maẓhar ḳıl birūnum

96. Oḳunduḳça bu lafẓ-ı rūḥ-perver
Añа gül gibi gūş olsun güzeller

97. Olup her mıṣraʿı meşhūr-ı āfāḳ
İdinsün ḥırz-ı cān hem zeyn ʿuşşāḳ

98. Güzeller nāmı olduġunca ẕikrüm
Güzellendür ʿarūs-ı fikr-i bikrüm

99. Nuḳūş-ı beyti eyle şöyle rengīn
Ki görüp Mānī-i Çīn ide taḥsīn

100. Gözüm gevherlerin ḳıl dürr-i meknūn
Ki raġbet eyleye her ṭabʿ-ı mevzūn

101. Zebān-ı ḫāmem olduḳça şeker-rīz
Sevād-ı nāmı-ıla ʿanber-āmīz

M166a

102. Sözüm gevherleri olsun dür-efşān
Ṣadefveş gūş ursun ehl-i ʿirfān

103. ʿArūs-ı naẓm[um]ı ṣāḥib-cemāl it
Bu fikr-i bikrümi rengīn maḳāl it

104. Bu **şehr-engīz**e vir şehr içre şöhret
İde şehrī güzeller tā ki raġbet

105. İlāhī nūr-ı Aḥmed ḥürmetiyçün
Hem aṣḥāb-ı Muḥammed ḥürmetiyçün

106. Bizi mest it şarāb-ı ḥikmetüñden
Yarın nevmīẕ ḳılma raḥmetüñden

107. Çerāġ-ı luṭfuñı ba[ña] delīl it
O şemʿa rişte-i cānum fetīl it

[61] 91-121. beyitler H nüshasında yoktur. H nüshasında 90. beyitten sonra bir karışıklık vardır, H63a'da bundan sonraki 5 beyit Peygamberin övgüsü ve 4 beyit padişahın methi bölümüne aittir.

108. O bezm içre bizi ehl-i ḥużūr it
Hevā pervānesini nār-ı nūr it

109. Gözüm yaşından aña revġan eyle
Sevād-ı bezm-i cānı rūşen eyle

110. Egerçi işledüm çoḳ çoḳ menāhī
Ümīẕüm bu durur senden İlāhī

111. **Faḳīrī** derd-mendüñe meded ḳıl
ʿAṣā-yı luṭfuñı aña sened ḳıl

112. Ayaḳda ḳoma ol miskīn ġarībi
İlāhī olġıl anuñ dest-gīri

113. Be-ḥaḳḳ-ı reh-nümā-yı hādī-i dīn
Aġişnā yā ġıyāşe'l-müsteġīşīn[62]

114. Benüm ol bī-nevā-yı bezm-i ḥayret
Ki mest itdi ezel cām-ı maḥabbet

115. Güzeller ʿışḳı-y-ıla bī-ḳarāram
Şu gibi ʿāşıḳ-ı dīẕār-ı yāram

M166b

116. Ġarīb ü derd-mend ü müstemendem
Yaşum gibi bir oñmaduḳ levendem

117. Ten-i ḫāk-ile nār-ı ʿışḳa yandum
Hevāya uyuban ṣuya ṭayandum

118. Bu yolda dökdi çeşmüm āb-rūyum
Ya ṭopraġum çeker bunda ya ṣuyum

119. Yüze gelen gözüm yaşıdur ancaḳ
Acıyan baġrumuñ başıdur ancaḳ

120. Yaşum kim bir bölük üftādelerdür
Ayaḳda ḳaldı merdüm-zādelerdür

121. Belā ʿummānıdur bu eşk-i ḫūn-āb
Olupdur dīdeler ol baḥre gird-āb

H64b[63]

122. Ne yirde kim görem bir ṭabʿ-ı māyil
Gözümüñ yaşı olur anda sāyil

123. Aḳar bir serv-i nāzı görse yaşum
Terāzūdur meger bu[64] ṣuya başum

[62] Dinin hidayete erdiren rehberinin hakkı için bize yardım et ey yardım isteyenlerin yardımcısı.

[63] H nüshasında 64b'nin ilk 7 beyti Peygamberin övgüsü bölümüne aittir.

[64] bu: ol H.

124. Ḳara baḫtumla vardur bir belāsı[65]
Ki dükenmez gözümüñ mā-cerāsı[66]

125. Dem-ā-dem cūş idüp cünbişler eyler
Gözüm ḳana ber-ā-ber işler eyler

126. Yaşumla olmaġ istedükçe[67] hem-dem
Yüzüme yapuşur ol-daḫı her dem

127. Günāhum añup aġlarsam yiridür
Ki dirler göz[68] yaşı ṭaġlar eridür

128. Yetīm-i eşk-i çeşmüm ter düşerdi
Ki ḫāke laʿl-ile gevher düşerdi

129. Bu yolda rızḳını ṭaşdan çıḳardı
Faḳīrīyi daḫı başdan çıḳardı

130. Ne diyem kim anuñ aḥvāli çoḳdur
Delüḳanludur ammā alı yoḳdur[69]

M167a
131. Ġarībüñ senden özge yoḳ penāhı
Benüm nemdür gözüm yaşı İlāhī

Negüncid ḳıṣṣa-i derdem be-nāme
Velev ḳulnā ilā yevmi'l-ḳıyāme[70]
H65a
132. Meger bir dem olup eyyām-ı nevrūz
Cihānuñ ṭāliʿi olmışdı pīrūz

133. Yolın āb-ı revān pāk itmiş-idi
Yaḳasın ġoncalar çāk itmiş-idi

134. Ayaġ üzre ṭurup serv-i gül-endām
Ele zerrīn-ḳadeḥ almış idi cām[71]

135. Açup güller sözüme cān ḳulaġın[72]
Eline lāle almışdı[73] ayaġın

[65] vardur bir belāsı: var bir mā-cerāsı M.
[66] mā-cerāsı: mübtelāsı M.
[67] istedükçe: istedukça M.
[68] dirler göz: bu gözüm H.
[69] ammā alı yoḳdur: illā alı çoḳdur H.
[70] Kıyamet gününe kadar anlatılsa bile, derdimin hikâyesi kitaba sığmaz. Bu beyit M'de kırmızı mürekkeple, H'de "velehu" başlığıyla sayfanın ikinci sütununun altına üçgenimsi bir satır yapılarak içine yazılmış. Yaptığımız taramalarda bu beytin başka bir şaire ait olduğunu bulamadık ama şair tarafından başlık olarak kullanıldığını düşündüğümüzden bir beyit olarak değerlendirmeyip numaralandırmaya dahil etmedik.
[71] cām: ḥām H.
[72] sözüme: bu bezme H.
[73] lāle almışdı: almışıdı lāle H

136. Ḳurup durdı semen güllerle[74] meclis
Çemen[75] bezminde mest olmışdı nergis

137. Terāne eyleyüp ḳumrī vü bülbül
Perīşān-ḥāl idi ʿışḳ[76]-ıla sünbül

138. Ele sūsen alup çīnī ḳabaġın
Cihān u[77] cānuñ urmışdı ferāġın

139. Benefşe şevḳ-ile gelmişdi vecde
İderdi güller ayaġına secde

140. Ḳılurdı yāsemen Ḥaḳḳa münācāt
Çaġırup dirdi *et-teʾḫīr āfāt* [78]

141. Çemenler ḳayd-ı ṣaḥḥ[79] düşüp kenāra
Ṣular cedvel çekerdi sebzezāra

142. Gül-i nesrīn altun ḥall[?] ezdi[80]
Çemen evrāḳına bir şemse yazdı[81]

143. Cihān bāġı olup gül gibi ḫurrem
Ser-ā-ser sebze-pūş olmışdı ʿālem

144. Velī ben derd-mend ü[82] zār u ġam-gīn
Ġarīb ü[83] ʿāşıḳ u bī-ṣabr u miskīn

M167b

145. Maḥabbet gülşeninüñ ʿandelībi[84]
Melāḥat[85] bāġınuñ murġ-ı ġarībi

146. Ḳılup bülbül gibi feryād u efġān
İderdüm ġoncaveş çāk-i girībān

H65b

147. Vücūdum bāġı olmış-ıdı gül gül
Perīşān-ḥāl idüm mānend-i sünbül[86]

---

[74] güllerle: güller H.
[75] Çemen: Ki çīn H.
[76] ʿışḳ: şevḳ H.
[77] u: - H.
[78] İbarenin aslı "fi't-teʾḫīr āfāt" olmasına rağmen 2 nüshada da "et-teʾḫīr āfāt" şeklinde yazılmıştır.
[79] ṣaḥḥ: ṣubḥ H.
[80] ezdi: ezerdi H.
[81] bir: - H., yazdı: yazardı H.
[82] ü: - M.
[83] ü: - H.
[84] Öncesinde H nüshasında "velehu eyżan" başlığı var.
[85] Melāḥat: Melālet H.
[86] - M.

148. Ḳararmışdı derūnum lāle gibi
Gözüm yaşı aḳardı jāle gibi[87]

149. Açılmamışdı ġamdan ġonca-i dil
Belādan lāl idi sūsen gibi dil[88]

150. Dilüm ḳurtılmayup bāġ-ı belādan
Tenüm pür zaḫm idi ḫār-ı cefādan

151. Yüzüm nergis gibi zerd olmış-ıdı
Yidügüm içdügüm derd olmış-ıdı

152. Baña mesken olup ḫum-ḫāne-i ʿışḳ
Olupdur bu[89] göñül mestāne-i ʿışḳ

153. Şu deñlü mest idüm cām-ı ezelden
Ki ṣabrum dāmeni gitmişdi elden

154. Eṣer itmişdi cāna ḥālet-i ʿışḳ
Alup-durdı beni keyfiyyet-i ʿışḳ[90]

155. Bu ḥayrānlıḳda dil iderken efkār
Hemān dem göñlüme keşf oldı esrār

156. Meger kim sāḳī-i bezm-i hidāyet
Ṣunup bir curʿa-i cām-ı maḥabbet

157. Didi nūş it[91] bu cām-ı ḫoş-güvārı
Dilerseñ idesin defʿ-i ḫumārī

158. Çün anuñ ḳaṭresin nūş itdi göñlüm
Şarāb-ı şevḳ-ile cūş itdi göñlüm

159. Küdūretden olup ḳalbüm muṣaffā
Göñül āyīnesi oldı mücellā

160. Bu keyfiyyetle girdüm[92] şehr içine
Leṭāfetde ne[93] beñzer şehr-i Çīne

M168a

161. Ḫuṣūṣā kim ola şehr-i Sitanbul
Ḳamu illerde vü dillerde[94] maḳbūl

---

[87] - H.
[88] Belādan lāl idi sūsen gibi dil: - H.
[89] Olupdur bu: Olup-durdı M.
[90] 153 ve 154. beyit H nüshasında yoktur.
[91] it: - M.
[92] girdüm: girüp M.
[93] ne: bu H.
[94] İllerde vü dillerde: dillerde vü illerde H.

Der-Medḥ-i Ḳosṭanṭıniyye[95]

162. Ne şehr ol kim[96] ʿarūs-ı ḫūb-manẓar
Serīr-i pādişāh-ı heft-kişver

163. Sevādı melce'-i kevneyn olupdur
Beyāżı[97] mecmaʿü'l-baḥreyn olupdur

164. Müdevver sūr-ile bir[98] şehr-i şāhī
İḥāṭa eyleyüpdür hāle[99] māhı

165. Melek[100] yā ḫod perīler daʿvetine
Çeküpdür dāyire levḥ-i zemīne

166. Ya bir sīmīn kemerlü dil-rübādur
Ki ḫalḳ-ı[101] ʿālem aña mübtelādur

H66a

167. Ya bir maḥbūb durur[102] bu şehr-i zībā
Ki_ayaġına sürer yüzini deryā

168. Ya sāḳ-ı ʿarşa deryā ṭaḳdı ḫalḫāl
Ya murġ-ı devlete bir sīm-gūn bāl[103]

169. Ya ḫod bir ḥalḳadur daḳdı[104] zamāne
ʿArūs-ı gerden ü[105] gūş-ı cihāna

170. Naẓīri yoḳ güzellikde bu şehrüñ
Girüpdür göñline berr-ile baḥruñ

171. Bu vażʿı gösterür[106] bunuñ hevāsı
Meger taḫt-ı Süleymāndur bināsı

172. Bu şehrüñ Rūḥ-ı ḳudsī görse sūrın
Bulurdı beyt-i maʿmūrın ḳuṣūrın

173. Çü sūrını bu şehrüñ itdi seyrān
Açup aġzın ḳapular ḳaldı ḥayrān

---

[95] Der-Medḥ-i Ḳosṭanṭıniyye: - M.
[96] kim: bir H.
[97] Beyāżı: Beyāż M.
[98] bir: bu H.
[99] hāle: cümle H.
[100] Melek: Felek H.
[101] ḫalḳ-ı: ḫalḳ u M.
[102] maḥbūb durur: maḥbūbdur H.
[103] Beyit M'de yok.
[104] daḳdı: ṭaḳdı H.
[105] ü: - M.
[106] gösterür: götürür H.

174. Zihī dergeh[107] ki deryā sā′ilidür
Miyān-bendinde keştī keşkülidür[108]

175. Alup eṭrāfını sīmīn-bedenler
Gice gündüz bu şehre[109] ḫiẕmet eyler

176. Temāşā eyleseñ her burc u bārū
Açupdur cennetüñ ḳaṣrına ḳapu

M168b

177. İrem bāġı gibi her beyti maʿmūr
Nesīm-i ḫulḳı eyler ḫalḳı mesrūr[110]

178. Dönüpdür her kemer anda hilāle
Ki olmış ṭāḳ-ı gerdūna ḥavāle[111]

179. Temāşā eyleyen bu şehr içini[112]
Ṣanur kim Rūma gelmiş şehr-i Çīni

180. Naẓīri yok cihānda bī-bedeldür
İñen nāzük iñen şehrī[113] güzeldür

181. Derūnı ehl-i diller menbaʿıdur
Ṣafā kānı ẓarāfet mecmaʿıdur

182. Cihān bāġından[114] idenler ferāġı
Ġalaṭaya[115] götürürler ayaġı

183. Açılmış gülsitānı gūne gūne
İrem gülzārına olmış nümūne

H66b

184. Pür olmış her ṭarafda lāle-ḫadler
Ṣalınur[116] gūşe gūşe serv-ḳadler

185. Kimi bülbül gibi eyler tekellüm
Kimisi ġoncaveş eyler tebessüm

186. Kimisi servveş olmış ḫırāmān
Gül üzre sünbülin itmiş perīşān

---

[107] dergeh: dergāh M.
[108] keşkülidür: keckülidür H.
[109] Gice gündüz bu şehre: Bu şehre gice gündüz H.
[110] ḫulḳı: ḫulḳ M, ḫalḳı: ḫalḳ H.
[111] H nüshasında 177-178. beyitler takdim tehirlidir.
[112] şehr içini: şehr-i Çīni H.
[113] şehrī: şehr M.
[114] bāġından: mülkinden H.
[115] Ġalaṭaya: Ḳalataya H.
[116] Ṣalınur: Ṣalınurlar M.

187. Kimisi mest[117]-i nāz olmış ṣalınur
Kimisi ser-firāz olmış ṣalınur

188. Kimisi burc-ı ḥüsnüñ māhı olmış
Kimi iḳlīm-i ḥüsnüñ şāhı olmış

189. Kimi dil mülkini yaġmāya virmiş
Kimi ʿāşıḳları sevdāya virmiş

190. Kiminüñ zülfi ṣalmış mihre sāye
Kiminüñ ṭurresi bend itmiş aya

191. Kimi ʿayyār u kimi fitne-engīz
Kiminüñ ṭurre-i zülfi dil-āvīz

M169a

192. Kiminüñ zülf[i] ser-keş çeşm[i] bīmār
Kimi mehveş kimi ḫurşīd-ruḫsār

193. Kiminüñ lebleri ġonca yüzi gül
Kiminüñ ṣaçları sünbül lebi mül[118]

194. Kiminüñ lebleri ʿĪsā-yı ṣānī
Ḫaṭ[ı] Mūsāya oḳur *len terānī*

195. Kiminüñ devri irmiş inḳırāża
Çıḳarmış nüsḫa-i ḥüsnin beyāża[119]

196. Bahār olduḳça her serv-i semen-ber[120]
Lebi ġonca gül-i nāzük-bedenler[121]

197. Çıḳup Eyyūba geh[122] seyrān iderler
Varup ʿāşıḳları ḳurbān[123] iderler

198. Binince keştīye bir[124] māh-peyker
Ḳırān eyler hilāle mihr-i enver

199. İderler[125] nāz-ile geh seyr-i ṣaḥrā
Ḳılurlar gül gibi geh ʿazm-i deryā

200. Girürler gül gibi āb-ı revāna
Olup cān cāna vü göñlek yabana

---

[117] mest: serv H.
[118] 192-193. beyitler H nüshasında yoktur.
[119] 194-195. beyitler M nüshasında yoktur.
[120] semen-ber: ṣanavber H.
[121] Beytin sonrasında "Velehu eyżan" yazılıdır.
[122] Eyyūba geh: Eyyūbīler H.
[123] ʿāşıḳları ḳurbān: ʿāşıḳların ḫayrān H.
[124] bir: her bir M.
[125] İderler: İder M.

201. Ṭalup deryāya her yaña yüzerler[126]
Deñiz mālikleri olmış güzeller

H67a

202. Naẓar ḳılsañ ṣuda her māh-tāba
Güneşdür gūyiyā girmiş seḥāba

203. ʿAraḳla her semen-ber olsa tezyīn
Düşer ṣan burc-ı aya ʿaks-i Pervīn

204. Güzeller zülfi açduḳça girihler
Giyer ol ḳorḫudan māhī zirihler

205. Girüp deryāya her bir laʿl-i ḫandān
Düşer ṣu üzre naḳş-ı[127] ṣūret-i cān

206. Ṣoyunup girse dil-berler bu ṣuya[128]
Dil almaġa girürler ṣan puṣuya[129]

207. Ṣanasın her biri ṣuda şekerdür
Ve yā ḫod külçe külçe sīm ü[130] zerdür

208. Ve yā ḫod mihr-i enver āba[131] düşmiş
Ki anda burc-ı ābī tāba[132] düşmiş

M169b

209. Nice deryā bu bir rind-i cihāndur
Nesi var-ise bugün der-miyāndur

210. Girüp ḳoynına her laʿl-i güher-pūş
Semen-sīmāları eyler der-āġūş

211. Zihī devlet girüp her bir güneh-kār
Bu cennet içre eyler seyr-i dīdār

212. Ḳıyāmet dil-rübālarla[133] ser-ā-ser
Leb-i deryā olupdur ḥavż-ı Kevṯer[134]

Dīger nev ʿ[135]

213. Çü gördüm böyle her serv-i revānı
Gözüm ışırdı bir ġonca-dehānı

---

[126] yüzerler: güzeller M.
[127] Düşer ṣu üzre naḳş-ı : Ṣu üzre naḳş eyler H.
[128] ṣuya: āba M. M nüshasında "ṣuya" silinip "āba" yazılmış.
[129] Dil almaġa girürler ṣan puṣuya: Cemāli ṭaʿn eyler āfitāba M.
[130] ü: - M.
[131] āba: ṣuya H.
[132] anda: andan H., tāba: ṣuya H.
[133] rübālarla: rübālardur M.
[134] ḥavż-ı Kevṯer: yevm-i maḥṣer H.
[135] Dīger nevʿ: Velehu eyżan H.

214. Yüzi gül ṣaçları sünbül sehī-ḳad
Bugün gülzār-ı ḥüsn içre ser-āmed

215. Ṭarāvet[136] bāġınuñ serv-i revānı
Melāḥat[137] bezminüñ şekker-feşānı

216. Güzeller serveri sulṭān-ı ʿālem
Bugün ser-defter-i ḫubān[138]-ı ʿālem

217. Cebīni maṭlaʿ-ı nūr-ı İlāhī
İşigi ehl-i diller secdegāhı

H67b

218. Zenaḫdānı çeh-i āb-ı leṭāfet
Ser-i zülfeyni[139] ḳullāb-ı ẓarāfet

219. Cemāli burc-ı ḥüsne mihr-i enver
Kemāl-i luṭf-ile rūḥ-ı muṣavver

220. Yüzidür maẓhar-ı mihr-i saʿādet
Sözidür gevher-i dürc-i leṭāfet[140]

221. Cebīnidür beyāż-ı nāme-i ḥüsn
Ser-i zülfi sevād-ı ḫāme-i ḥüsn[141]

222. Güneş yüzinde bir ẕerre[142] dehānı
Görünmez ḳıl ḳadar mūy-ı miyānı

M170a

223. Dür-i dendān-ile ol laʿl-i ḫandān
İdüpdür ẕerrede[143] Pervīn[i] pinhān

224. Güneş dirdüm ger olsa göz ü ḳaşı[144]
Ḳamer dirdüm eger gelse tırāşı

225. Ser-i zülfini[145] ṣalmış mihre sāye
Siyeh kākülleri bend itmiş aya[146]

---

[136] Ṭarāvet: Ẓarāfet H.
[137] Melāḥat: Melā M.
[138] ser-defter-i ḫubān: ser-defteri sulṭān H.
[139] zülfeyni: zülfeyn M.
[140] dürc: dürri H.
[141] Bu beyit H nüshasında yoktur.
[142] ẕerre: ġonca M.
[143] ẕerrede: zerde ol H.
[144] göz ü ḳaşı: gözi ḳaşı H.
[145] zülfini: zülfin M.
[146] Siyeh: Siyāh M., itmiş: olmış H.

226. Olup mihr üzre zülfi sāye[147]-güster
Ṣaçılmamış daḫı kāfūra ʿanber

227. Perīşān olup ol[148] gül üzre sünbül
Bezenmiş levḥa-i kāfūra fülfül

228. İdinmiş ḫāl ü zülfin dāne vü dām[149]
Göñüller murġın itmiş kendüye rām

229. Ser-i mūdur dehān-ı tengi[150] anuñ
Vefā bāġı ruḫ-ı gül-rengi[151] anuñ

230. Cebīn ü ḫaddidür *nūrun ʿalā nūr*
O sīmīn gerdenidür şemʿ-i kāfūr

231. Bir ide resm idüp iki meh-i nev
Cemāli mihr [ü] māha ṣaldı pertev[152]

232. Güzellik ḥükmini itmege icrā
Çekilmiş bir berāta iki ṭuġrā

233. Nedür ol çeşm ü ḳadd[153] ü zülf-ile fem
Muṣavver olmış anda naḳş-ı ʿālem

234. Cemāl üstinde zülfi cīme beñzer
Dehānı şems içinde mīme beñzer

235. Çekilmiş levḥa-i ḥüsnine[154] bir med
Dü nīm itmiş mehi engüşt-i Aḥmed

236. Yüzi üstinde ḳaşı rā'-i raḥmet
Ḳaşı altında zülfi dāl-i devlet

H68a

237. Elif altında aġzı mīm-i emdür
Lebi altında zülfi cīm-i Cemdür[155]

M170b

238. Melāḥat menbaʿı kān-ı leṭāfet
Ser-ā-ser şīve vü nāz u ẓarāfet

[147] sāye: - H.
[148] Perīşān olup ol: Perīşān-ḫāl olup H.
[149] İdinmiş ḫāl ü zülfin dāne vü: İden ḫāl zülfin dāne-i M.
[150] dehān-ı tengi: dehānı teng H.
[151] bāġı ruḫ-ı: bāġın ruḫı M., gül-rengi: gül-reng H.
[152] Bu beyit H nüshasında yoktur.
[153] çeşm ü ḳadd: ḳadd ü çeşm H.
[154] ḥüsnine: ḥüsninde H.
[155] Lebi altında: Lebinde H., cīm: dāyim cām H.

239. Eger evṣāfını taḳrīr[156] ḳılsam
Anuñ biñde birin taḥrīr ḳılsam

240. Ser-ā-ser ṣıġmayup levḥ-i cihāna
Anuñ biñde biri gelmez beyāna

241. Añılur ḥüsn-i ḫulḳı[157] dehr içinde
Müsellem bir güzeldür şehr içinde

242. Çü vaṣf itdük anuñ cism-i laṭīfin
Ṣorarlarsa eger ism-i şerīfin

243. Çekenler vaḥdet içre erbaʿīni
Bilürler şübhesüz ol nāzenīni[158]

244. Oturmış gūşe-i dükkān içinde
Elif gibi yir itmiş cān içinde[159]

245. Beni ḳul itdi çün ol serv-i āzād
Anuñ şevḳiyle ḳıldum söze bünyād

246. İlāhī ʿömrini pāyende eyle
Fürūġ-ı ḥüsnini tābende eyle

247. Be-ḥaḳḳ-ı ḥażret-i Maḥmūd u[160] Aḥmed
Güzeller içre ḳıl anı ser-āmed

248. Çü sevdürdi baña ol yüzi māhı
Ümīẕüm bu durur senden İlāhī[161]

249. Añulduḳça güzeller dehr içinde
Bu **şehr-engīz** oḳunsun şehr içinde

Der-Beyān-ı Tertīb-i Maḥabbet[162]

250. Ṣadefdür işbu şehr-i ḫūb-manẓar
Dür ü gevherdür[163] içinde güzeller

251. Velī ṣarrāf-ı ʿuşşāḳ-ı zamāne
Getürmiş birḳaçın silk-i beyāna

H68b

252. Ki taʿrīfinde ḳāṣır ʿaḳl-ı insān
Naẓīrin görmemiş ṣarrāf-ı devrān

---

[156] taḳrīr: taḳdīr H.

[157] ḥüsn-i ḫulḳı: ḥüsn ü ḫulḳı M.

[158] Bu beyit Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan 21'de kayıtlı şiir mecmuasında kenarda Emrî'nin muammaları arasında aynen geçer, bknz. Şengül, Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 21 Numarada Kayıtlı Mecmûʿa-i Eşʿâr (229b- 309a), 236.

[159] Bu beyitten önce H nüshasında "Velehu eyżan" başlığı var ama bir bölüm başlangıcı olmadığı için başlık metne alınmadı.

[160] u: - M.

[161] Bu beyit M nüshasında yoktur.

[162] Der-Beyān-ı Tertīb-i Maḥabbet**:** Der-Medḥ-i Ḳosṭanṭıniyye H.

[163] ü: - M., gevherdür: gevher H.

M171a

253. Meʿānī dürleriyle bu meẓāhir
Olupdur gūyiyā silk-i cevāhir

254. Güherler neṣr idüp ṣarrāfı[164] dehrüñ
Getürmiş naẓma bir bir işbu şehrüñ

255. Perī-peyker melek-manẓarlarından
Sehī-ḳad lāle-ḫad dil-berlerinden

256. Ki her birisi anuñ ḥırz-ı cāndur
Dilümde rūz [u] şeb vird-i lisāndur[165]

Aḥmed Çīnīci-zāde[166]

257. Birisi çīnīcidür ismi Aḥmed
Olupdur çīn-i zülfiveş ser-āmed

258. Ruḫ [u] zülfini virmen Rūm u[167] Çīne
Naẓīri gelmemişdür Rūm [u] Çīne

259. Olupdur Çīn ü[168] Māçin içre meşhūr
Ḳulıdur ol şehüñ Ḫāḳān [u] Faġfūr[169]

260. Odur ser-defter-i ḫūbān-ı ʿālem
Güzeller serveri sulṭān-ı ʿālem

H69b[170] **Der-Medḥ-i Şādī-zāde**[171]

261. Birisi Şādī[172]-zāde ol sehī-ḳad
Olupdur mülk-i ḥüsn içre ser-āmed

262. Ayaġı ṭopraġıdur tāc-ı ʿizzet[173]
Güzeller pādişāhıdur ol āfet

263. Bugün ser-defter-i ḫūbān olupdur[174]
Güzellik taḫtına sulṭān olupdur[175]

---

[164] ṣarrāfı: ṣarrāf M.
[165] lisāndur: zebāndur H.
[166] Aḥmed Çīnīci-zāde: - M.
[167] virmen: virmem H., u: - H.
[168] ü: - M.
[169] Ḫāḳān [u] Faġfūr: sulṭān-ı maġfūr M.
[170] Bundan sonra güzellerin sıralaması H nüshasında farklı olduğundan, M nüshasındaki sıralama esas alınıp H nüshasında değişen sayfalar verilmiştir.
[171] Der-Medḥ-i Şādī-zāde: - M.
[172] Şādī: Şāh M.
[173] ʿizzet: devlet H.
[174] olupdur: oldur H.
[175] olupdur: oldur H.

Der-Medḥ-i Cerrāḥ-zāde[176]

264. Biri Cerrāḥ-zāde ol cefā-kār
Ten-i mecrūḥumı itdi dil-efgār[177]

M171b

265. Olupdur ġamzesi ser-tīz[178] neşter
Ne çāre ḳanumuzı dökmek ister

266. Beni çün çeşm-i mesti itdi bīmār
Niçün ḳılmaz lebi derdüme tīmār

Der-Medḥ-i Ṣaçlu-zāde[179]

267. Birisi Ṣaçlu Aḥmed-zāde[180] ol māh
Güzeller şāhıdur ismi Memi Şāh

268. Nice vaṣf idem ol ġonca-dehānı
Bugün diḳḳatde ḳıl yarar miyānı

269. Belini ḳıl-ile[181] iden rivāyet
Meger kim żaʿfına eyler işāret

Der-Medḥ-i Miʿmār-zāde[182]

270. Biri miʿmār-zāde şūḫ u ʿayyār
Yıḳar dil ḫānesini ol cefā-kār

271. O ẓālim tīşe-i cevr-ile feryād
Cefā resmin ider her laḥẓa bünyād

272. Ser-ā-ser[183] ḥüsnini miʿmār-ı ḳudret
Bu vech-ile ne resme itdi zīnet

H70a Aḥmed Ḥaṣīrcı-zāde[184]

273. Biri Ḥaṣīrcıbaşı oġlı[185] Aḥmed
Ḳıyāmet dil-rübādur ol sehī-ḳad

274. Görüp sīnemde naḳş-ı būriyāyı
Didi var ṣatma bize bu riyāyı

---

[176] Der-Medḥ-i Cerrāḥ-zāde: - M.
[177] efgār: figār M.
[178] ġamzesi ser-tīz: ġamze-i ser-tīzi H.
[179] Der-Medḥ-i Ṣaçlu-zāde: - M.
[180] zāde: oġlı H.
[181] ile: ilen H.
[182] Der-Medḥ-i Miʿmār-zāde: - M.
[183] Ser-ā-ser: Serāy-ı H.
[184] Aḥmed Ḥaṣīrcı-zāde: - M.
[185] Biri Ḥaṣīrcıbaşı oġlı: Ḥaṣīrcıbaşı oġlı biri H.

275. Belüm çeng itdi[186] ḳānūn-ı sitemden
O ẓālim beñzümi saz itdi ġamdan[187]

H69b Der-Medḥ-i Ḥekīm-zāde[188]
M172a H70a
276. Birisidür Ḥekīm oġlı Meḥemmed
Olupdur ḳaşları gibi ser-āmed

277. Ne ġam kim mār-ı zülfi ola ejder[189]
Leb-i laʿli durur tiryāk-i ekber

278. Baña ṣor leblerinüñ ḥikmetini
Ki_içüpdür ḫasta göñlüm şerbetini[190]

H68b Yūsuf Bālī[191]

279. Biri bir meh-liḳādur ismi Yūsuf
Çeker Yaʿḳūb-ı dil andan teʾessüf

280. ʿAzīz-i Mıṣr-ı ḥüsn olmış o āfet
Teʿālaʾllāh zihī ḥüsn ü leṭāfet
H69a
281. Didüm kūyuñda dursam[192] nola bir ān
Didi ḳo bizi var ol Mıṣra sulṭān

H70a Aḥmed İmām-zāde[193]

282. İmāmoġlı durur birisi[194] Aḥmed
Yüzidür pertev-i nūr-ı Muḥammed
H70b
283. Ḳaçan kim ʿaşr oḳur ol yüzi muṣḥaf
Ṭurur[195] ʿāşıḳları ḳarşuda ṣaf ṣaf

284. Olupdur Kürsī añа ʿArş-ı aʿlā
Zihī devlet ki virmiş Ḥaḳ Teʿalā

H70a Beg-zāde[196]

285. Biri Aydın Beg oġlı Muṣṭafādur
Cemāli maṭlaʿ-ı nūr-ı Ḫudādur

---

[186] itdi: oldı H.
[187] ġamdan: andan M.
[188] Der-Medḥ-i Ḥekīm-zāde: - M.
[189] kim: ger H., ola: olsa H.
[190] M nüshasında bu beyitten önce Yūsuf Bālī'ye ait 2 beyit araya karışmış, bu beyitler H nüshasında Yūsuf Bālī'nin bulunduğu yere alınmıştır ve M nüshasındaki sayfası belirtilmiştir.
[191] Yūsuf Bālī: - M.
[192] dursam: ṭu[r]sam M.
[193] Aḥmed İmām-zāde: - M.
[194] durur birisi: biri nāmı H.
[195] Ṭurur: Durur H.
[196] Beg-zāde: - M.

286. Bugün Aydın ili mülk-i Ḳarasi
Ruḫ u zülfinüñ olmış mübtelāsı

287. Gelüp ol maṭlaʿ-ı mihr-i cihān-bīn
Ḳara baḫtuma didi gözüñ aydın

Memi Şāh[197]

288. Birinüñ daḫı ismidür[198] Memi Şāh
Oḳurmış Fātiḥa elḥamdüli'llāh

M172b

289. Yüzin ʿarż eylese ol māh-pāre
Olurdı şevḳ-ile muṣḥaf se[199] pāre

290. Görüp iḫlāṣ-ile mektebde anı
Oḳudum[200] sūre-i Sebʿa'l-meşānī

Maḥmūd Muʿallim-zāde[201]

291. Birisidür Muʿallim oġlı Maḥmūd
Bize ʿizz-i viṣāli oldı[202] maḳṣūd

292. Yüzi Ḍavdur cebīni metn-i Miṣbāḥ
Ḥavāşī[203] ḫaṭṭı eyler anı īżāḥ

293. Cefā dersi olupdur iftitāḥı
Ġamından bulmadum bir dem ferāḥı[204]

H70b **Ḳıṣṣa-ḫᵛān-zāde**[205]

294. Birisi Ḳıṣṣa-ḫᵛānoġlıdur ol cān
Melek-ṣūret perīdür adı insān

295. Hele biz görmedük baḥr-ile berde
Bu insāniyyeti nevʿ-i beşerde

296. İdersem ḳıṣṣa-i ḥüsnin rivāyet
Ser-i zülfi gibi uzar ḥikāyet

[197] Memi Şāh: - M.
[198] Birinüñ: Birisinüñ H., ismidür: ismi H.
[199] se: sī M.
[200] Oḳudum: Oḳurdum H.
[201] Maḥmūd Muʿallim-zāde: - M.
[202] ʿizz-i: ʿizz ü H., oldı: olsa H.
[203] Ḥavāşī: Ḥavāş M.
[204] ferāḥı: merāḥī M
[205] Ḳıṣṣa-ḫᵛān-zāde: - M.

H69a Maʿcūncı Yūsuf[206]

297. Biri maʿcūncı Yūsuf āfet-i cān
Bizi esrār-ı ḥüsni itdi ḥayrān

298. Ne keyfiyyetle dil ṣorsun dehānın
Ḳoyupdur ḥoḳḳaya ʿuşşāḳ cānın

299. Olalı laʿl-i yāḳūtı[207] müferriḥ
Olur her cevherüñ ḳūtı müferriḥ

H68b Maḥmūd Beg-zāde[208]
M173a
300. Biri bir kān-ı luṭf u menbaʿ-ı cūd
Şihābü'd-dīn[209] Beg oġlı ismi Maḥmūd

301. Şihāb-ı fitnedür şemşīr[i] anuñ
Geçüpdür cānumuza tīri anuñ

302. Bugün ol bir beg oġlı bir[210] güzeldür
Cihān ḫalḳı ḳulı olsa maḥaldür

H70b ʿAlī Bālī[211]

303. Birisi taḳyecilerde[212] ʿAlīdür
Ne kim emr eylese sözüm belīdür

304. Ütüsi ki_olur āteş içre peydā
Şafaḳdan ṣan hilāl olur hüveydā

305. Elinde ẕü'l-feḳār[213] olalı ṣındı
Güzeller ʿaskeri ol şāha ṣındı[214]

H69a Memi Şāh

306. Birisi pārecilerde Memi Şāh
Ṣalar ʿāşıḳlarını pāreye[215] āh

307. Ṣatar şīve metāʿın ol ḳıyāmet
Bozar endāze[y]i her dem ol āfet

---

[206] Maʿcūncı Yūsuf: - M.
[207] yāḳūtı: yāḳūt M.
[208] Maḥmūd Beg-zāde: -M.
[209] Şihābü'd-dīn: Şemātü'd-dīn[?] H.
[210] bir: beg H.
[211] 'Alī Bālī: - M.
[212] taḳyecilerde: taḳyācılarda M.
[213] feḳār: feḳā M.
[214] H nüshasında bu beyit takdim tehirlidir ama 70b'deki "ütüsi" reddadesinden anlaşıldığına göre tehirli olan beyit yani 304. beyit gelecekken nüshada bir kopukluk yaşanır ve H nüshasında 71a'da Mesihî'nin *Şehrengizi*'ne geçilir.
[215] pāreye: yaraya H.

308. Naẓīri yoḳ be-ġāyet bī-bedeldür
Ḳıyāmet vaṣledür nāzük güzeldür

Dervīş Baba-zāde[216]

309. Birisi Baba-zāde ismi Dervīş[217]
Urupdur cānumuza ġamzesi nīş[218]

310. Didüm Dervīş kim raḥm eyle ey şāh[219]
Didi dervīş-iseñ var *efteḥu'llāh*

311. Varup şey' lill*ā*h idüp ṭapusında
Ḳul olayın ölince ḳapusında

[Bāzārcıbaşı oġlı]

M173b

312. Biri Bāzārcıbaşı oġlı ẓālim[220]
Anuñla bilmezem hīç nola ḥālim

313. Dil ü cān naḳdin[i] almaḳda sāḥir
Cefā vü cevrini ṣatmaḳda māhir

314. Raḳībe vaṣlını iḳrār idermiş
Başı örtülice bāzār idermiş

H69a **Memi Şāh**

315. Biri Ḫurde-furūş oġlı Memi Şāh
Baña çoḳ ḫurde geçdi ol güzel āh[221]

316. Çün anuñ dür dişin vaṣf eyledüm ben
Didi kim ṭınma ṭuyduñ ḫurde[y]i sen

317. Dehānın ṣordum[222] ʿaḳl-ı ḫurde-bīne
Eyitdi bilmezem[223] anı kemīne

[Zerrīn-külāh]

318. Biri Laʿlīn-ḳabā oġlı perīveş[224]
Adı Zerrīn-külāhdur[225] kendü ser-keş

319. Olaldan kelle-pūşı mihr-i ḫāver
ʿAraḳ-çīn olmış aña mihr-i enver

---

[216] Dervīş Baba-zāde: - M.
[217] ismi: adı H.
[218] ġamzesi: ġamze M.
[219] raḥm eyle ey şāh: Allāh billāh M.
[220] 312-314. beyitler H nüshasında bulunmaz.
[221] geçdi: geçer H.
[222] dehānın ṣordum: Lebin ṣordum çü H.
[223] bilmezem: bilmezin H.
[224] 318-320. beyitler H nüshasında yoktur.
[225] Mecmuada "durur" yazılı ama vezin gereği "dur" olmalıdır.

320. Odur iḳlīm-i ḥüsnüñ tāc-dārı
Odur mülk-i cemālüñ şehriyārı

H70b Der-Maḥalle-i ʿAṭṭār[226]

321. Biri ʿaṭṭārlarda bir[227] semen-ber
Beñi fülfüldür anuñ zülfi ʿanber

322. Bize çoḳ bend geçer[228] ol zülf-i pür-çīn
Ne ḳanlar yudar andan nāfe-i Çīn[229]

323. Nola dükkānı içi olsa pür-nūr
O sīmīn gerdenidür şemʿ-i kāfūr

[Behmenoġlı Muṣṭafā]

M174a

324. Birisi Behmenoġlı Muṣṭafādur[230]
İşigi Merve ḥaḳḳıyçün Ṣafādur

325. Yüzinde resm olup bir sīm-gūn med
Ḳamerveş itmiş engüşt-i Muḥammed

326. Naẓīrin görmediler dehr içinde
Añılur bir güzeldür şehr içinde

[Ṣarrāf-zāde Memi Şāh]

327. Biri Ṣarrāf-zāde_ismi Memi Şāh
Yaşum sīm ü yüzüm zer itdi ol māh

328. Terāzūdan iner ġarrā güzeldür
Anı altunla ṭartarsañ maḥaldür

329. Lebi yāḳūt itdi bizi ḥayrān
ʿAceb cevherdür ol laʿl-i Bedeḫşān

Der-ṣıfat-ı Aġa-z[ā]de ki pādişāh-ı mülk-i cemāl şehriyār-ı ʿizz ü celāl est

330. Aġa-zāde biri bir māh-peyker
Olupdur pādişāh-ı heft kişver

331. ʿAlī Bālī durur ism-i şerīfi
Hemān pālūzedür cism-i laṭīfi

332. Görenler ẕü'l-feḳār ebrūsın anuñ
Didi ṣāḥib-ḳırānıdur zamānuñ

---

[226] Der-Maḥalle-i ʿAṭṭār: - M.
[227] bir: - M.
[228] geçer: ider H.
[229] Çīn: miskīn H.
[230] Bundan sonraki kısım H nüshasında yoktur.

Der-ṣıfat-ı Ṣafer[231] Şāh ki āfitāb-cemāl-i ū pertev-i māh-ı Muḥarrem est

333. Birinüñ daḫı ismidür Ṣafer Şāh
Olupdur burc-ı ḥüsne ol güzel māh

M174b

334. Oḳuyup mekteb-i ḥüsn içre ol yār
Cefā dersin ider her laḥẓa tekrār

335. Miyānın ḳoçmaġa yoḳ çünki çāre
Sefer gelse giderdüm bir diyāra

[Sāʿatçi oġlı Muṣṭafā]

336. Biri Sāʿatçi oġlı Muṣṭafācuḳ
Ṣıdı dil şīsesin ol bī-vefā çoḳ

337. İder bī-gānelerle dil-rübālıḳ
Bize bir sāʿat itmez āşinālıḳ

338. Didüm dil ire mi vaṣluña iy yār
Didi_uyuma her işüñ sāʿati var

[Çömlekçi-zāde Muṣṭafā]

339. Biri Çömlekçi-zāde Muṣṭafācuḳ
Yıḳupdur göñlümi ol bī-vefā çoḳ

340. Bizi öldürmege degmezse desti
Ne ḳulplar daḳsa gerek[232] çeşm-i mesti

341. Ḳızıl cām-ile ol yār-ı cefā-kār
Girer ʿāşıḳları ḳanına her bār

[İbrāhīm]

342. Birinüñ daḫı İbrāhīmdür ismi
Cefā vü şīve olmış ḥadd ü resmi

343. Ne siḥr itdi ʿaceb ol ḫāl ü ruḫsār
Kim aña ṣaḥn-ı āteş oldı gülzār

344. Güzeller revnaḳını bozdı ol yār
Ḫalīl-i put-şikendür ol cefā-kār

[ʿAbdī]

M175a

345. Biri dil-berlerüñ naḳḳāşı ʿAbdī
Olupdur bir niçe evbāş ʿabdi

[231] Kelime "sin" harfiyle Sefer gibi yazılmış ama başlığın devamında "Muharrem ayı ışığıdır" denildiği için ve bir sonraki beyitte de kelimenin "sad" harfiyle yazılmasından dolayı kelime "Ṣafer" olarak okunmuşur.

[232] "gerek" kelimesinin ilk hecesinde vezin bozulur.

346. Muṣavver rūḥdur ol yār-ı cānī
Ki taṣvīrinde ḥayrān naḳş-ı Mānī

347. İder naḳş-ı cefāya her dem āheng
Ne ḳanlar yudar andan kāse-i reng

[Naḳḳāş-zāde]

348. Biri dil-berlerüñ Naḳḳāş-zāde[233]
Güzeldür ṣūret-i ḥüsni ziyāde

349. Ḳamer gün yüzinüñ ger nāmesidür
Güneş anuñ müzehheb cāmesidür

350. Bu ḥüsn ü ḫulḳ-ile ol laʿl-i ḫandān
Ṣu üzre naḳş eyler ṣūret-i cān

[Naḳḳāş]

351. Birisidür daḫı bir ḫūb naḳḳāş
Görenler naḳş-ı ḥüsnin didi sābāş

352. Bize çoḳ naḳş geçdi zülf ü ḫāli
ʿAceb reng eyledi ruḫsār-ı alı

353. Leb-i laʿlini ḳıldı bizden pinhān[234]
Bizi bir ṣūret-ile itdi bī-cān

[Vefā]

354. Biri bir nāzenīn ismi Vefādur
İşi ʿuşşāḳına dāyim cefādur

355. Vefāludur egerçi ol cefā-kār
Velī ġāyet vefāsızdur o cevvār

356. Vefā meydānıdur çünkim maḳāmı
Bize cevr eylemek her gün revā mı

[Ḥāfıẓ Nebī]

M175b

357. Biri Ḥāfıẓ Nebī ol şāh-ı ʿālem
Resūl-i Ḥaḳ gibi olmış mükerrem

358. Dem-i Dāvūd-ile itdükçe elḥān
Erir ṣu gibi şevḳinden dil ü cān

359. Bulınmaz miṯli anuñ dehr içinde
Naẓīri yoḳ ṭarīḳ-ı devr içinde

[233] "naḳḳāş" kelimesi b ile yazılmış.

[234] "bizden" kelimesinin ikinci hecesinde vezin bozulur.

[Dülbendci-zāde Muṣli]

360. Biri Dülbendci-zāde ismi Muṣli
Yüzin görse olur dīvāne uṣlı

361. Bugün bu şemsī dülbendiyle ol şāh
Muḳārin oldı gūyā mihr-ile māh

362. Selīmī ṣalınur bir dilsitāndur
Şeh-i Rūm [u] Süleymān-ı zamāndur

[Ḳapucıoġlı Süleymān]

363. Birisi Ḳapucıoġlı Süleymān
Benüm Allāh ki bābumdur o fettān

364. Raḳīb-i dīv-ile eyler kelāmı
Geçer ben mūrına virmez selāmı

365. Bizümle ol melek-ḫū hem-dem olmaz
Perī-rūlar cihānda ādem olmaz

[Şeyḫoġlı Meḥemmed]

366. Biri Şeyḫoġlıdur ismi Meḥemmed
Cemāli pertevi envār-ı Aḥmed

367. Elin alup girenler ḫalvetine
İrişdi şübhesiz Ḥaḳ ḥażretine

368. Güzellik mülkinüñ olmış emīri
Kim olmaz ṣūfiyā anuñ mürīdi

[Şeyḫ-zāde Dervīş]

M176a

369. Birisi Şeyḫ-zāde ism[i] Dervīş
Çeker ʿāşıḳları hecrinde teşvīş

370. O māhuñ kisvesidür mihr-i eflāk
Olupdur şaʿşaʿa ol tāca misvāk

371. Mürīd oldı güneş ol meh-liḳāya
Ḳamer dervīş olup girdi ʿabāya[235]

[Üsküfçi-zāde ʿAbdī]

372. Biri Üsküfçi-zāde ismi ʿAbdī
Gören dir yarıcuñ Allāh efendi

373. Başına zer külāh giyse yiridür
Ki baḥr-ı ḥüsnüñ ol nīl[ū]feridür

[235] Nüshada "aʿbāya" şeklinde yazılmıştır.

374. Geyince üsküfin[i] ol perī-çihr
Ṭulūʿ eyler meh-i bedr üzre ṣan mihr

[Derzī Ḫalīl]

375. Biri Derzī Ḫalīl ol şāh-ı ḫūbān
Göñüller Kaʿbesini itdi vīrān

376. Göreydüm sīnesini geñ yaḳadan
Umardum Merve ḥaḳḳıyçün Ṣafādan

377. Göñül āvāre oldı cünbişinden
Terīz [gibi] kesilmez hīç peşinden

[Ḳaftancıoġlı]

378. Biri Ḳaftancıoġlı ol vefāsuz
Beni āḫir ḳoyan oldur yaḳasuz

379. Ḳaçan kim nāz-ile gelse dükāna
Ṣatar şīve metāʿın naḳd-i cāna

380. Oturmış gūşe-i bezzāzsitānda
Naẓīrin görmemiş hergiz cihānda

[Çeraḳçı-zāde Ḥasan]

M176b

381. Çeraḳçı-zāde birisi Ḥasandur[236]
Yüzüm zer eyleyen ol sīm-tendür

382. Eriyüp mihr [ü] māhuñ içi yaġı
Yaḳarlar rūz [u] şeb andan çerāġı

383. Bizi görmezlenür ol māh-ruḫsār
Çeraḳ dibi ḳarañudur be hey yār

[Ebrī Şāh]

384. Birisi Ebrī Şāh ol serv-ḳāmet
Ḳıyāma gelse ḳoparur ḳıyāmet

385. Ḳuloġlıdur ṣorarsañ ol şeh-i ḥüsn
Güzellik burcına_olmışdur meh-i ḥüsn

386. Ḳaşına ebr-i zülfi oldı hāyil
Ṣan ʿaḳreb oldı burc-ı ḳavse māyil

[Berber]

[236] Çerāġ kelimesi Çeraḳ şeklinde yazılmıştır.

387. Birisi bir semen-ber ḫūb berber
Bizümle olmadı bir gice ber ber

388. Aḳıdur tīġi her dem yaşumuzı
Elindedür keserse başumuzı

389. Başımuz ḫoş-iken anuñla her bār
Ḳazıdı bizi defterden be hey yār

[ʿAmrī]

390. Biri ʿAmrīdür ol ʿayyār-ı çābük
Be-ġāyet dil-firīb-i şūḫ u nāzük

391. Gözi ʿayyārlıḳda ʿAmr-ı ṣānī
Ya ṣayd[da] Ḥamza-i ṣāḥib-ḳırānī

392. Olupdur gün gibi baḫtı müsāʿid
 ʿAmr u Bişr ü Zeyd ü Ḫālid

[Ḥasan Bālī]

M177a

393. Ḥasan Bālī biri bir serv-i raʿnā
Bulınmaz ḥüsn içinde aña hem-tā

394. Sehī-ḳāmet ḳıyāmet dil-rübādur
Ser-ā-ser şīve vü nāz u cefādur

395. Güzellikde naẓīri yoḳdur anuñ
Benüm gibi **faḳīri** çoḳdur anuñ

[Keyvān]

396. Birisinüñ ṣorarsañ ism[i] Keyvān
Şeref burcında olmış māh-ı tābān

397. O meh sevdügümi inkār itmez
Güneşdür ẕerrelerden ʿār itmez

398. Biḥamdillāh irüp ẕevḳ ü ṣafāya
Ṣarıldum hāleveş ol meh-liḳāya

[Sipāhī-zāde Memi Şāh]

399. Biri Eyyūb-ı Enṣārīde bir māh
Sipāhī-zādedür ism[i] Memi Şāh

400. Çü tīġ-i ġamzesini çekdi ol ḫūb
Başın alup eline ḳaçdı Eyyūb

401. Ḳapusında varup der-bān olayın
Kemān ebrūsına ḳurbān olayın

[Fireng oġlanı]

402. Ġalaṭada birisi bir ṣanemdür
Leb-i cān-baḫşı dil derdine emdür

403. Fireng oġlanıdur gerçi o fettān
Yüzin görse olur kāfir Müselmān

404. Nedür ol zülf ü ol rūy-ı münevver
Şeb-i tārīk içinde şemʿ-i enver

[Aḫūr Muṣlisi]

M177b

405. Aḫūr Muṣlisi bir serv-i ḳıyāmet
Beni öldürür āḫir ol ḳıyāmet

406. Semend-i nāz-ile itduḳça cevlān
Başumuz ṭob olur şemşīr[i] çevgān

407. Gözi uġrıdur anuñ çeşm[i] sāḥir
Benüm sevdügüm oldur evvel āḫir

Ḫātime-i Şehr-engīz der-Evṣāf-ı Dil-berān-ı ʿIşḳ-engīz

408. Biḥamdillāh olup gün gibi ẓāhir
Anuñ nāmıyla nāmum oldı āḫir

409. Nola āḫirde gelse ol dil-ārā
Yemek ṣoñında ḫoşdur tāze ḥelvā

410. Üçer beyt-ile işbu silk-i gevher
Olupdur sūre-i āyāt-ı Kevṯer

411. Bu ebyāt olmaġa meşhūre-i ʿaṣr
Üçer beyt-ile gūyā sūre-i ʿAṣr

412. Egerçi var perīler bī-nihāyet
Velīkin ġāyibe olmaz şehādet

413. Bu şehrüñ çoḳ dідiler dil-rübāsın
Velī bu deñlünüñ gördük vefāsın

414. Bu deñlü meh-[liḳā] geldi ẓuhūra
Getürdüm bir işāretle ḥużūra

415. Nola her birine olsa sücūdum
Ki ʿayn u şīn ü ḳāf-ile vücūdum

416. Ẓuhūra geldi çünkim āb u gilden
Hemānā ẓāhir oldı ʿışḳ dilden

417. Bu naḳş-ile ṭolup put-ḫāne-i dil
Muṣavver deyre[237] döndi ḫāne-i dil

[237] Mecmuada "dīne" şeklinde yazılan kelime anlam olarak "deyr" olması gerektiği için bu şekilde değiştirildi.

M178a

418. Tenümde rūḥ ṣandum [e]kṣerini
Żarūrī geldi sevmek her birini

Der-İstidʿā'-i Ān Sulṭān-ı Selāṭīn-i Nām-dār ki Heme Mülk-i Ḫadd ü Ḫāl ve Her Yek-rā İḳlīm-i Ḥüsn ü Cemāl Musaḫḫar Būde Est

419. İlāhī her birini müstedām it
Kemāl-i devlet-ile ber-devām it

420. Oḳunduḳça bu defter dehr içinde
Añılsun bu güzeller şehr içinde

421. Bularla zeyn olup gülzār-ı ʿālem
Bu bāġuñ olmasun bir ġoncası kem

422. Yavuz gözden ṣaḳınġıl güllerini
Ḫazān daġıtmasun sünbüllerini

423. Müyesser eyleyüp lāyıḳlarına
Bağışla her birin ʿāşıḳlarına

424. **Faḳīrī**ne daḫı yār eyle yārin
Bu gün olmaz ise yār eyle yarın

425. Ten-i ḫākini çünkim idesin neşr
Ḳıyāmetler-ile ḳıl ẕerresin ḥaşr

426. Beni çün eyledüñ dünyāda maḥrūm
Yarın ʿuḳbāda eyle yār-ı merḥūm

427. Beni kūyından itdüñ çün bugün dūr
Yarın cennetde ḳıl merḥūm [u] maġfūr

Ġazel-i Ḫātime Faḳīrī Fermāyed

[mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün]

428. Yā Rabbi ehl-i ʿışḳa bular itdügi[n]ce nāz
Bāġ-ı cihānda her birini eyle ser-firāz

429. Ehl-i niyāz secde idüp rūy-ı dil-bere
Ḳılsun bu vech-ile ʿāşıḳ-ı bī-çāre namāz

430. Āsān eyle Kaʿbe-i kūyın güzellerüñ
ʿUşşāḳa gerçi müşkil olurmış reh-i Ḥicāz

431. Ṣalınduġınca nāz-ile her serv gül gibi
İtsün **Faḳīrī** ḳarşuda bülbül gibi niyāz

432. Ṣaḳla belādan işbu ḳıyāmet güzelleri
Tā ḥaşr olınca ṣaġ ola her yār-ı dil-nüvāz

433. Mülk-i cemāle her biri sulṭān olısar
Eyle cihānda zülfi gibi ʿömrini dırāz